

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 h. 40 f.

IRÁRTÁSOK:

4-hasábos postát eor egyzet 20 M.
minden következéskor 10 Mlér.

Posttér postt eora 40 BÖÖ.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, március 13.

Mai számunk főbb közleményei:

- Yető alatt az adóreform.
- Monfliktus Arad és a katonai hatóság között.
- Aradi Ünnepegy — ötven év előtt.
- Nem kell a fővárosi bankok pénze.
- Postfogató urigyeretek.
- Chapmann Ott leleplezése.
- A „Tüszimádók” pályafutása.
- Az érintetlen kéz.
- Miért fokozták le Mihályovics Géza?
- Czáránna-Paulay Erzs Budapeston.
- Egy képviselő feleségének botránya.

Adjon kölcsön a Weitzer-örökség!

Arad, március 12.

A vashidak építéséhez szükséges kölcsön dolgában új ötlet született a városházán. Vitatkozni bizonyára lehet fölötte, de az érdekessége kétségen felül áll. S ha az újszerűség egyben a sikert biztosítaná az eszméknek, akkor a diadal harsogásával kellene azt köszönteni.

Arról van szó, hogy a Weitzer-örökség összegét kölcsön vegyék a hid építése költségeire. Ezzel a szükséges pénz nagyobb része meg lenne, a többit már a helyi piacon lehetne fedezni. A szegénykölcsön után, amelynek megsemmisítésével a belügyminiszter nemcsak a várost pirongatta meg, amely ily föltételekbe könnyelműen belement, hanem a nagy budapesti bankokat is, amelyek egy várossal, tehát a legbiztosabb adóssal szemben nem szegélyték a szövetke-

zetek kamatlábát és járulékait szedni, — ez a kölcsön óriási megkönnyeb-
bülést jelentene a városra. első pil-
lantásra nem is látszik semmi aka-
dály, amely a tervnek útjában állana.
A hid-kölcsön törlesztésére az állam
által hatvan évre átengedett hidvám
szolgál; ez tehát biztos kamatozását
jelenti a Weitzer-alapítvány tőkéjé-
nek, s ezeket a kamatokat a város
egészen és mindenben a végrendelet
meghagyása szerint kezelné. A hid-
kölcsön után kapna a Weitzer-alap
négy és fél percent kamatot, míg a
takarékpénztári gyümölcsöztetés leg-
főlebb négyet hozna, a tőkekamatadó
levonásával. Olesőbb — de mennyi-
vel olesőbb! — lenne a hidkölcsön
és előnyösebben lenne kamatoztatva
az örökség, jobban lehetne istápolni a
végrendeletben felsorolt célokat, in-
tézményeket.

Sajnos, a pénzügyi élet Kolum-
busz-tojásainak mindig szokott valami
repedésük lenni, amely miatt azután
nem mindig tudnak megállni. Maga
a mód, hogy a szükségletek számára
az alapokból kölcsönözgessenek, nem
egészen új, sőt rendes gyakorlata a
gyakori pénzzavarokhoz szokott vá-
rosnak. A tisztviselők drágasági pót-
lékát például a cselédmenedékház-
alpból vették kölcsön; a csatorná-
zási alap is sűrű hitelezője a város-
nak és így tovább. Bizonyos, hogy a
legelőnyösebb kölcsön, amelyet a vá-
ros ad önmagának — az egyik ska-

tulyából a másik skatulyának. Csak
az a kérdés, hogy olyan megkötött
célu tőkéket, amelyek a valóságban
nem jelentik a város vagyonát, csak
örök időnkig a város kezelésére bizott
összegek, — van-e joga a városnak
kölcsön venni, kölcsön adogatni. Hi-
szen, ha csak a kölcsön biztonsága
lenne a fő, az árvaszék kezelése alatt
álló összegeket is kölcsön lehetne
adni és venni a közcélok megvalósi-
tására, építkezésekre, aszfaltozásokra.
Ez azonban nem szabad, — s ez a
tiltó rendelkezés arra vall, hogy a
városoknak nincs korlátlan jogkörük
a kezelésükre bizott tőkék gyümöl-
csöztetése dolgában. Az is igaz, hogy
amikor a város egy pénztintézetben
betétet helyez el, tulajdonképen köl-
csön adja azt az illető banknak.
Csakhogy az ilyen kölcsön sokkal
könnyebben mobilizálható és váltható
készpénzre, mint például a hid-
kölcsön.

A végrendelet, amely hagyatéokra
nézve a törvényt és szentirást jelenti,
a Weitzer-örökségre nézve a kezelés
módját, formáit nem írja elő. Ezért
volt lehetséges az ingatlanok értékesi-
tése s ezért nincs akadálya annak,
hogy a részvényeket eladják. Az már
azonban, hogy az örökséget maga a
város vegye kölcsön, még a legna-
gyobb garancia mellett is, azoktól az
elvektől függ, amelyeket a törvények
és az eddigi gyakorlat a törvényható-
ságra bizott tőkésre nézve megállapi-

Levél a bohémekről.

Írta: Vértessy Gyula.

Kedves kis hugocsám! Nincs ugyan semmi
jogom hozzá, hogy neked tanácsokat adjak;
mert hiszen nagybátyai tekintélyemnek azt a
csékélyke részét is, amely még meg volt, ala-
posan eljátszottam azon a szomorú emlékü ba-
latonföldvári holdvilágos nyári estén, amikor
az új fehér csipkés selyembluzod megejtett és
amikor vén számár létemre szerelemről kezd-
tem előttem diskurálni, amit te azzal viszonz-
tál, hogy szellemes összehasonlításokat csinál-
tál a holdvilág és billiárdgolyóhoz hasonlatos
fejtem között, hogy kedves, vén majom vagyok
(a majmot nem mondtad egész határozottan,
de ki lehetett érezni) aki szeretem a tréfát.

Pedig hát komolynak indult a dolog. Per-
sze egyoldalulag, az én részemről. Elég az
hozzá, hogy nincs jogom téled tekintélyt köve-
telni. Hanem azért talán ezuttal mégis jó lesz,
ha hallgatsz rám.

Nagy veszély fenyeget s én attól vissza-
akarlak tartani. Nem irigységből, hogy nekem
megmaradj, erre nem is gondolok, hanem pusztán
rokonai szeretetből.

Olyan alakok iránt kezdesz érdeklődni,
akik iránt nem érdemes. Rajongsz a bohé-
mekért, az irodalmi s művészeti cigányokért s
e rajongásod vakságában a talmi bohémek, aki-
ket te vérbeli Chaunardoknak és Rodolphe-
oknak képzel, olyanoknak, aminőknek, ol-

vastad őket a Murger regényében, meg ami-
nőknek láttad őket a Bohémvilágban a szin-
padon, mondom, ezek a talmi bohémek ezalatt
befonják a te jó, de kissé naiv és ostoba lel-
kedet.

Mert nem mind arany ám az, ami fénylik.
El lehet zülleni anélkül is, hogy zseni legyen
az ember és nagyon közönséges, gonosz vagy
ostoba fráter is lehet valaki anélkül, hogy ver-
seket írna, vagy képeket festene. S végül meg
kell neked magyaráznom azt is, hogy a bo-
hémség, mint szerep, igen hálás szerep, de
akik azt a szerepet játszóak, azok nem méltók
arra, hogy később, esetleg szép szemedből kö-
nyek is hulljanak miattok.

Tehát ide figyelj édes!
Első axiómáznak tanuld meg azt, hogy ma
már nincs igazi bohém!

Minek kellene neked meglátni a vedlési
processzust egy olyan uron, akibe azért szeret-
tél bele, mert bohémnek tartottad s akiről
később, nagyon hamar kisült, hogy józan nyárs-
polgár!

Mi szükséged lenne neked erre? Sokkal
jobb, ha előre tisztába jössz azzal, hogy igazi
bohémek ma már nincsenek, csak bohém-imi-
tátorok. Majmok, akik adják jól, rosszul a bo-
hémszerepeket. Némelyikök olyan rosszul, hogy
szinpadon kifütyülnék; hanem az élet komé-
diájába így is beleillenek.

A bohémutánzókat osztályokba lehet so-
rozni, el lehet őket rubrikálni és skatulyázni,

akárcsak Linné szerint a növények különféle
fajtáit.

S ezuttal eszembe jutnak a bolond gom-
bák! Furesa társulása ugy-e a gondolataimnak?
De várj csak kissé, rögtön megtalálhatod a lo-
gikus láncot.

Azt hiszem, tanultál a polgáriban a gom-
bákról? S tudod, hogy vannak jó gombák és
mérgező gombák; ez utóbbiakat bolond-gom-
báknak szokták nevezni, (talán azért, mert bo-
lond, aki mérgező?) Minden jó gombának van
egy hasonmása a rosszak között; minden jó
fajtának van egy megfelelő rossz fajtája, amely
szinre, kinézésre, alakra teljesen hasonlít hozzá,
csak hogy ehetetlen.

Ilyenek a talmi bohémek is. Külsőre tel-
jesen hasonlítanak az igaziakhoz, csak hogy bo-
lond-gombák, ehetetlenek.

Igaz, osztályról beszéltem! Hát édes hu-
gocsám, van különböző zsánerű bohém-imi-
tátor.

Van, aki az igazi festő bohémeket, van
aki az írókat, színészeket utánozza s van vé-
gezetül bohém-kibie is, aki abból tartja fenn a
renoméját, hogy kibicel a talmi-bohémeknek.

Ez utóbbi annyira alantass fajta, hogy erről
már igazán beszélni nem érdemes.

Különben a többiről se nagyon érdemes!
Csak annyit, hogy felismerhesd őket és óva-
kodj tőlük.

Először meg fogom neked határozni a tal-
mi-bohém fogalmát:

tott. Könnyen lehetne úgy gondolkodni: próbáljuk meg, ha azután a belügyminiszter nem hagyja jóvá a dolgot, más tervet veszünk elő. De akkor, amikor a miniszterium ebben a tárgyban a városnak egy határozatát megsemmisítette s amikor a vállalkozók számlái több próbálkozást nem várhatnak, ilyesmire szó se lehet. Uglátszik, az ötlettel érdemes foglalkozni; de akkor a hozzáértők állapítsák meg azt, hogy a Weitzer-örökség pénzét a hidépítésre kölesönni nemcsak lehet, de szabad is.

Justh a helyzetről. Justh Gyula, a képviselőház elnöke — mint budapesti tudósítónk jelenti — egy újságíró előtt nyilatkozott a helyzetről s a többi közt ezeket mondta:

— Nagy tévedés, ha azt hiszik, hogy Kossuth Ferenc levele következtében az önálló bank ügye ellaposodott. Sőt Kossuth levele is, a függetlenségi pártnak azt követő határozata is precíz és pregnáris állásfoglalás az önálló bank mellett. Ki van zárva, hogy a függetlenségi pártot még egyszer a közös bank szabadságának megújítására bírni lehessen. Ez erkölcsi lehetetlenség volna. A függetlenségi párt kormányképességéhez kétség nem fér. Nem lehet beszélni a fuzióról sem önálló bank nélkül. Ha az önálló bank elé tornyosuló nehézségeket gyorsan nem takarítják el az utból, elkeveredett s könyörtelen harc indul meg, ha azonban a gazdasági függetlenségre irányuló kívánságok teljesülnek, úgy évtizedekre biztosítva van a békés és nyugodt munka.

Hasonló hangon nyilatkozott ma az elnök a folyosón hűveinek és buzdította őket, hogy csak továbbra is rendületlenül tartsanak ki az önálló bank mellett.

Wesselényi Miklós a függetlenségi pártól. Budapesti tudósítónk telefonálja, hogy arra a hírre, hogy Wesselényi Miklós báró visszalépett a függetlenségi pártba, a báró ma így nyilatkozott: Észem ágában sincs, hogy visszatérjek a pártba, amelyből azért léptem ki, mert kellő erélyvel nem merete követelni az önálló bankot. Ma is az az álláspontom, ami volt, a helyzet nem változott.

— Kétlábu, ugynevezett eszes és érzéki lény, aki jóra való hivatalnokocská, vagy más szolid foglalkozású ur létére adja a vad bohémét.

Mikor hivatalnokokról beszélünk, nem kell alatta csak olyan hivatalnokot érteni, aki aktát farag, vagy aki kis forgószerkén felszólja magát az íróasztalhoz és azután nyolctól tizenkettőig, meg kettőtől ötig vezet be a számokat a rubrikákba, vagy másol, vagy jól magyarul gépir!

Nemcsak ezeket nevezem hivatalnokoknak, hanem azokat a békés színész urakat, újságírókat, festőket s költőket is, akik mesterszerűleg, mondhatnám, hivatalos formában alakítják szerepeiket és írják meg verseiket, tárcáikat, regényeiket.

Nyugodtan előre kialakult árért. minden felindulás, minden bohémizgalom nélkül.

Hanem azért adják a bohémét, miközben ezzel, részben a munkáiknak akarnak üzleti szempontból reklámot csinálni, részben pedig érdekesebbé akarják magukat tenni. Lehet olyan is, akit szerencsétlenné tehet a bohém-majmolás. Az én gyűjteményemben van egy ilyen példány, szellemi gombostűre szurva.

Jóra való, szelíd számtisztcske volt valamelyik miniszteriumban. Üres óráiban (ugy látszik, sok üres órája volt) verseket firkált: nagyon yatra, rossz verseket. — Egy darabig, úgy a maga, mint a mások szerencséjére, csak magának írt, hanem egyszer kiadta valamelyik szerkesztő egy versét s azóta nem lehetett vele

Tető alatt az adóreform.

Községek károsodása. — 1911-ben lép életbe.

A képviselőház ülése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, március 12.

Ma fejezte be a Ház a magyar gazdasági élet egyik legjelentősebb gyógszerének, az adóreformnak a tárgyalását. Hetekig tartó vita után juttatta tető alá a parlament a korszakos reformot, mely adózásunkat új alapokra fekteti. Ma az adók kezeléséről szóló javaslatot is elfogadták és a javaslat utolsó szakaszaként kimondotta a képviselőház, hogy 1911-ben lép életbe az új törvény, amely a községek jövedelmeit csappantani fogja. Wekerle miniszterelnök megígérte, hogy gondoskodik azok kártalanításáról.

Az adókezelési törvény olyan téma, amely már igazán kevés embert érdekel, így mikor Justh Gyula pontban 10 órakor megjelent a folyosón, hogy kissé informálódjék a helyzetről, ezt jelentette neki a soros jegyző:

— Nem kezdhetjük még, kegyelmes uram, mert csak heten vagyunk összesen.

Justh arcán ravasz mosolygás futott át:

— Dehogyan nem kezdhetjük! Sőt már kezdem is!

Fölsietett az elnöki emelvényre, összesüggött a jegyzőkkel s a következő pillanatban örült galopp kezdődött. A jegyzőkönyvet szemhunyorítás nélkül elfújták s a tegnap megszavazott két törvényjavaslat harmadik olvasására alig jutott egy pere. A Ház kacagva látta a nagy iparkodást, mert mindenki látta, mit akar az elnök: letárgyaltatja a közadók kezeléséről szóló javaslatot, mielőtt valaki hozzászólhatna.

A mai ülésről a következőket jelenti tudósítónk:

Pontosan tíz órakor nyitja meg az ülést Justh Gyula elnök.

Elnöki előterjesztések nem lévén, a múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után azonnal rátérnek a múlt ülésen letárgyalt törvényjavaslat harmadszori olvasására.

Néhány pere alatt végeznek a *jövedelemadó és a közszolgáltatások egyesített kezeléséről* szóló törvényjavaslatok harmadszori olvasásával, mire a

közadók kezeléséről

szóló javaslat tárgyalása következik.

bírni. Az nap, amikor a verse megjelent, az volt az ő halálraitélésének a napja. Mert ettől kezdve a rendes, szolid hivatalnokból vad bohém lett. Kutyakötelességének tartotta, hogy szabad idejét a korezmákban, vagy a kávéházakban töltsse el, ahogy ez szerinte minden jó poétához illik. Nem is volt hajlama az alkoholra; azelőtt annyi vizet ivott, hogy béka néhetett volna tőle a gyomrában s egyszerre borra meg pálinkára fordította a dolgot. Magára erőszakolta az ivást:

— Eljen Poe, eljen Musset!

S míg ordított és ivott, azt hitte, hogy ő Poe vagy Musset!

No de az efajta elzüllött bohémtól nem féltek, édes. Csak a többi talmi-bohémtól. Ezekről sem azért mintha azt hinném, hogy szerencsétlenné tenne valamelyik ilyen ur, — dehogyan, hiszen ezek szolid s vagy jól fizetett, vagy kevés igényű urak, akikkel el lehet élni boldog házasságban. — Hanem csak a kiábrándulástól féltek, ha belátod, hogy az ideáloed nem volt igazi bohém. Vagy az is lehet, hogy talán csak az irigység beszél belőlem amiatt, hogy te ránk se akarsz nézni, miránk, akik szerinted nem vagyunk — bohémek.

Bocsásd meg nekünk ezt a vétünköt és rögtön békét hagyok a te talmi-bohémeidnek.

De ha tovább is rajongsz értük, legközelebb be fogom neked sorra mutatni az én gyűjteményemben őrzött talmi-bohémeidet.

A javaslat címéhez feliratkoztak Polónyi Géza és Holló Lajos. Ninesenek jelen, mire a javaslat címét vita nélkül, változatlanul elfogadják.

Következik a részletes tárgyalás.

Az 1-től 5-ig menő szakaszokat vita nélkül elfogadják.

A 6-ik szakasznál

Sziklay Ottó szólal fel, akinek aggályaira Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy a befizetett adótartozásokat hivatalból törlik. E törlések elmulasztása fegyelmi vétséget képez, amit szigorúan megtorolnak.

A szakaszt változatlanul fogadják el.

A 21-ik szakaszig nines vita.

A 22-ik szakasznál

Mezőfi Vilmos azt kívánja, hogy az adóemeléseket mindenkor indokolással adják a felek tudtára. A miniszterelnök kijelentései után a szakaszt változatlanul fogadják el.

A 23-ik szakasznál

Mérey Lajos módosítást nyújt be, amelyben az adónemek szétosztásánál előforduló anomáliákat kívánja megszüntetni.

Wekerle miniszterelnök: Mérey módosítása igen helyes, ha a mai törvényt tartja szembe előtt. Céltalan azonban, ha ez az új javaslat törvényre emelkedik. Az új törvény kizárja azt, hogy az adónemek szétosztásánál aránytalanságok forduljanak elő. Már kezelési technika is más lesz az új törvénynek. Nincs hát aggodalomra ok. Kéri a módosítás elvetését. (Helyeslés.)

A Ház ily értelemben határoz.

A 30-ik szakaszig nines vita.

A 31-ik szakasznál

Mezőfi Vilmos felszólalására a miniszterelnök kijelenti, hogy a fél kívánságára megindított vizsgálatok költségeit minden esetben a félnek kell viselnie. Ha ezeket a költségeket az állam vállalná magára, akkor inkább visszaadná az adót, semhogy a néha horribilisan megnövekedő költségeket magára vegye.

A szakaszt változatlanul elfogadják.

A 31-től—37-ig menő szakaszoknál nines vita.

A 38-ik szakasznál felszólalnak:

Mezőfi Vilmos, Szabó István és Mérey Lajos, aki módosítást ad be, amelyben azt kívánja, hogyha a behordott termés pusztulna el, akkor is adjanak adóelengedést. Tehát ne csak az esetben, ha a lábán álló termés pusztul el.

Wekerle miniszterelnök kéri az ajánlott összes módosítások elvetését.

A Ház a *miniszterelnök álláspontjával ellentétesen*, Mérey Lajos módosításával fogadják el a szakaszt.

A 41-ik szakaszig nines vita.

A 42-ik szakaszhoz Mezőfi Vilmos és Hammersberg László ajánlanak stílis módosítást. A szakaszt a miniszterelnök hozzászólása után eredeti formájában fogadják el.

A 44-ik szakasznál Mezőfi Vilmos tesz módosítást. A Ház elveti.

Az 52-ik szakaszig vita nélkül tárgyalnak.

Az 53-ik szakaszt Mérey Lajos stílis módosításával fogadják el.

Az 54-ik szakasznál

Mérey Lajos a szakaszt olyképp kívánja módosítani, hogy az adóvégrehajtásnál semmi zaklatás ne érje a feleket.

Szabó István után

Wekerle miniszterelnök nem fogadja el Mérey módosítását, mert azáltal pl. egy mena-zsériát, amely itt az országban városról-városra vonul, nem lehetne megadóztatni. Pedig kétségtelen ez esetben vagyonos egyénekről van szó. És ilyen eset lehet több is.

A szakaszt változatlanul elfogadják.

A 60-ik szakaszig nines vita.

A 61-ik szakaszt

Mezőfi Vilmos stílis módosításával fogadják el.

A 62-ik szakaszt

Mérey Lajos stílis módosításával fogadják el.

A 63-tól 77-ig menő szakaszokat vita nélkül, változatlanul fogadják el.

A 78-ik szakasznál

Mezőfi Vilmos azt kívánja, hogy a szakaszt hagyassék ki, mert nem helyesli, hogy jutalmat adjanak a jegyzőknek az adók kiméletlen behajtásáért.

A miniszterelnök felszólalása után a szakaszt változatlanul elfogadják.

A 79-ik szakaszt

Mérey Lajos stílárís módosításával fogadják el.

A 98-ik szakaszig vita nélkül jutnak el.

A 99-ik szakaszt

Mezőfi Vilmos kihagyatni kívánja, azzal az indokolással, hogy ez a szakasz tisztán kapitalista érdekeket szolgál, amikor börtönbüntetéssel sújtja azokat, akik adó illetékeket rejtene.

Wekerle miniszterelnök: Ez a szakasz nem a szegényeket érdekli, hanem azokat, akik ki akarnák húzni magukat az adózás alól.

A szakaszt változatlanul fogadják el.

A 100 szakaszból álló javaslat után a miniszterelnök egy új 111-ik szakaszt ajánl, melynek elfogadása után a javaslat életbeléptetésére vonatkozólag egy átmeneti intézkedéseket tartalmazó szakaszt javasol, mely szerint a javaslat 1911. évben lépjen életbe.

A községek kárpótlása.

Holló Lajos kér szót. Rámutat arra az érdekre, amely hervadhatatlan dícsőséget fog szerezni minden időkre a miniszterelnöknek, akiknek alkotása ez az adóreform. (Tartós éljenzés.) A javaslat lényeges új és modern elveket valósít meg az adózás terén. Ezután rámutat arra, hogy a kereseti adó megszüntetésével körülbelül 10 millió koronával kevesbedett a községi háztartások jövedelme. Elismeri azonban, hogy a községi lakosság terhei csökkentek. Hiszi, hogy a miniszterelnök akciójában a városoknak és községeknek segítség formában nyújt kárpótlást veszteségükért. Majd részletesen szól a segítség nyújtásról.

Elnök kétszer figyelmezteti, hogy ne térjen el a tárgytól.

Holló Lajos kéri, hogy a tárgytól eltérhessen.

A Ház ezt megengedi neki, mire a kérdést részletesen fejtegeti. Beszéde végén rámutat azokra a nagy változásokra, amelyeket a reform a községek és városok háztartási életében teremt. Végül a borítaladó leszállításának kérdésére hívja fel a kormány figyelmét.

(A miniszterelnök válasza.)

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszol a vita során elhangzott felszólalásokra. A borítaladó leszállítása iránt, legközelebb törvényjavaslatot fog a Ház elé terjeszteni. Ami a községek és városok háztartásának kérdéséről, az 1883. évi memorandumban, mint az újabb törvény indokolásában világosan kijelentette, hogy az adóreformot még befejezettnek nem lehet tekinteni. Különösen nem befejezett a közszolgáltatások tekintetében. Az első kezdő lépést megtették, de ezt követnie kell a községi és városi háztartások rendezése kérdésének. Meg kell állapítani, hogy a szükségletek kielégítése milyen követelményeket von maga után, de meg kell állapítani azon kötelezettségeket is, amelyek ezzel szemben felmerülnek. Az első rész az általános rendezéssel függ össze, minthogy a községi pótlékok apadását vonja maga után. Azt az ígéretet, amelyet az elmúlt évben a belügyminiszterrel egyetértőleg tett, hogy tudniillik a községeket már a jövő évtől kezdve nagyobb összeggel fogják az egyenes adók bevételeiből részesíteni, be fogja váltani. Ezen parafikálás miként való felhasználására, még az általános reform előtt fogja javaslatát megtenni, hogy a községek háztartásán különböző jövedelmi forrásból való részesítés által segítsen. Kéri a javaslat elfogadását.

A Ház megszavazta részleteiben is a javaslatot és így az összes adójavaslatokat elfogadta.

Szavazás után a képviselők nagy óvációban részesítették a miniszterelnököt.

Nem kell a fővárosi bankok pénze

Fordulat a hidkölcson ügyében.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 12.

A város törvényhatósági bizottságának alkalma nyílik, hogy egy hatvan esztendőre elkövetett hibát jóvá tegyen. A hidépítésre felveendő szegénykölcson ügyében hozott és a miniszteriumokban is megdöbbenést keltő határozatok korrekurájáról van szó. Alkalom nyílik, hogy a polgárság a hatvan esztendőre kirott hadisarc szegényletes terhétől megszabaduljon és a fővárosi bankok által kovácsolt vasgyűrűket, mielőtt még a kezére raknák, udvariánosan, de határozottan visszautasítsa.

Nem lesz szükség a fővárosi bankok terhes kölcsönére. A város a maga pénzével építi meg a hidakat, ha a közgyűlés elfogadja azt az okos és praktikus tervet, melyet a tanács utján egyik főtisztviselője terjeszt majd a közgyűlés elé.

Megirtuk már, hogy a tanács komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy a Weitzer-örökségből származó értékpapirokat, részvényeket eladja. Megakarja ezáltal óvni az alapítványt a papirok örökös árhullámszásától és másrészt eléje akkor vágni azoknak a nehézségeknek, melyek egy külföldön viruló ipartelep igazgatásában való részvételből keletkeznek. A város mint egyik főrésztvényes, nehezen mozgó test s így nem gyakorolhatja azt a befolyást a gráci vaggongyár vezetésére, mely őt a részvények számának megfelelően megilleti.

Az az eszme vetődött fel ma a tanácsban, hogy az örökségből létesített alap kölcsön alakjában a hidépítés költségeinek egy részét fedezze. Körülbelül egy millió hatszázezer koronát tesz ez s így a városnak csak a hiányzó összeget kellene bankoktól felvennie s erre már az aradi pénzpiac is fel lesz használható.

A belügyminiszternek a hidkölcson ügyében leérkezett rendelete értelmében a tanács értesítette a Pesti Hazai Takarékpénztárt, a Magyar Jelzálog és Hitelbankot, továbbá a Pesti Kereskedelmi Bankot, hogy a kormányhatóság csak a lapunkban ismertetett változtatások mellett hajlandó a kölcsön felvételéhez hozzájárulni és felszólította azokat, hogy pótnyilatkozatokkal jelentsék ki, vajjon a miniszter feltételeit elfogadják-e? Ha ezek a nyilatkozatok igenlők lesznek, akkor újból közgyűlés elé kell vinni a kölcsön ügyet s ott kell határozatot hozni a kötelezvény szövegének megállapítására. Tehát a kölcsön ügyében eddig folyt tárgyalások a várost egyáltalában nem kötelezik semmire és ha kedvezőbb feltételekkel tud kölcsönt felvenni, akkor ebből semmi kár a városra nem hárul.

A Weitzer-alap felhasználása sem ütközik nehézségekbe, ez kitűnik abból, hogy a tanács már annak egy részét, az értékpapirokat, eladás utján készpénzre, vagy állampapírokra akarja változtatni. Ha a város kölcsön veszi, akkor hatvan esztendőre kiállított kötelezvények képezik az alapítványt, amelyek kamatozása a hidvám bevételek által van a törvény által szabott módon biztosítva. A hagyaték jövedelmei meghatározott célokra vannak lekötve s az teljesen mindegy, hogy a jövedelem értékpapirokból, házbérekéből, vagy hidvám jövedelemből származik-e?

A város, ha a közgyűlés ezt a kétségtelenül érdekes tervet a magáévá tenné, óriási terhektől szabadulna meg. A hagyaték sokkal kisebb kamatok mellett adna kölcsönt, mint ahogy azt a fővárosi bankok szegény-pagrafusai teszik. De volna ennek egy másik

nagy előnye is. A hidvám tartozik törleszteni a kölcsönt s ezért azt oly magasra kell szabni, amennyi az annuitások biztosítására szükséges. Ez a forgalom csökkenését vonja maga után. Ha a város olcsóbb kölcsönt szerez, a hidvámok is kisebbek lesznek s ezzel a vashidakon a forgalmat emeli.

A tanács, mint értesülünk, örömmel vette a felvetett eszmét és a szükséges előkészületek után talán már a jövő hét elején rendkívüli közgyűlésen tesz javaslatot a törvényhatóságnak.

KONFLIKTUS

Arad és a katonai hatóság között.

A feljelentett város.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 12.

Szokatlan konfliktus várja most a honvédelmi miniszter sürgős döntését. Aradvárosa és a szegedi honvédkerületi parancsnokság között merült fel ez a konfliktus abból az alkalomból, hogy március tizenötödikére 1700 póttartalékosot hívtak be aradi fegyvergyakorlatra. Ezeket a póttartalékosokat a katonai hatóságok úgy akarják elhelyezni, hogy az a városra és annak lakosságára nézve sérelmes volna s ezért a város most sürgősen a honvédelmi miniszterhez fordult segítségért.

Az érdekes esetről tudósítónk a következőkben számol be:

Aradvárosának, mint a legtöbb városnak, van egy katonai beszállásokról szóló kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendelete. Ez a szabályrendelet intézkedik arról, hogy a fegyvergyakorlatokra bevonuló póttartalékosok részére évről-évre más helyen, a város más negyedében jelöljön ki lakást, hogy így a polgárság arányosan viselje a beszállással járó terheket.

A lugosi 8. honvédszázados aradi zászlóaljához az idén március 15-ére mintegy ezerhétszáz póttartalékosot hívtak be fegyvergyakorlatra. A város e póttartalékosok számára a fentebbi elv szerint akarta kijelölni a férőhelyeket. A múlt évben ugyanis a póttartalékosok Ségában és Pernyáiban, vagyis a város olyan részein voltak elhelyezve, amely az aradi zászlóaljparancsnokságnak nagyon megfelelt, mert közel van a Birkás-dűlőn levő gyakorlótérhez. A katonai hatóság azonban, anélkül, hogy a várost megkérdezte volna, a múlt hét végén egy honvédfőhadnagy és két honvéd-altiszt által ugyancsak Ségában és Pernyáiban jelölte ki a póttartalékosok férőhelyeit. A ségai és pernyávi lakosok tiltakoztak ugyan az ellen, hogy a póttartalékosokat ebben az évben is náluk helyezték el. A tiltakozás nem vezetett eredményre, mire a ségai és pernyávi polgárok küldöttségileg a városházára mentek és elpanaszolták az ügyet Varjassy Lajos polgármesternél. A polgármester megígérte nekik, hogy sérelmüket orvosolni fogja és Nagy Ottokár tb. tanácsnokhoz, a katonai ügyosztály vezetőjéhez utasította őket. Nagy Ottokár erre érintkezésbe lépett a zászlóaljparancsnoksággal és kijelentette, hogy a város az idején póttartalékosokat a simándi-uttól a radnai-utig terjedő városrészben fogja elhelyezni, mert most ez a városrész jön sorra.

A zászlóaljparancsnok ezt a bejelentést nem vette tudomásul, hanem feljelentette a várost a szegedi honvédkerületi parancsnokságnál, amely ma délután sürgönyileg arról értesítette a polgármestert, hogy ragaszkodik azon kérelméhez, miszerint a férőhelyek a gyakorló térhez közel, a tavalyi helyen legyenek. A

polgármester távollétében Nagy Ottokár ugyan-
csak sürgönyileg értesítette a honvédkerületi
parancsnokságot, hogy ezt a kérelmet nem tel-
jesíti és a szabályrendeletben biztosított jogá-
hoz ragaszkodik. A sürgönyben hangoztatta a
város, hogy a polgárság indokolatlan megter-
heléséért nem vállalja magára a felelősséget és
az ügyről jelentést tesz a magyar kir. honvé-
delmi miniszternek. A honvédelmi miniszter-
nek meg is küldték már a jelentést és vár-
ják annak sürgős intézkedését, hogy a vásár-
napi beszállásolásnál semmi akadály se le-
gyen.

OROSZORSZÁG

háborúra készül?

**A szerb válasz hatása Bécsben. — Szer-
bia fegyverkezik.**

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 12.

A helyzet a mai nap ismét ko-
moly. Bécsben a szerb jegyzék nem
tette meg a kívánt hatást, mert Szer-
bia nagyon ravasz módon fogalmazta
meg válaszát a hatalmak intervenció-
jára. A belgrádi kormány ugyanis
kijelenti, hogy Ausztria-Magyarországtól
nem kíván semmiféle rekompenzációt,
de egy szóval sem említi, hogy e kö-
vetelését elejti a *nagyhatalmakkal szem-
ben* is, sőt azok teljesítését nem a monar-
kiától, hanem a nagyhatalmaktól, illető-
leg a nemzetközi konferenciától vár-
ják. Pasic kijelentette kétkedő hi-
veinek, hogy a konferencia össze-
ülése elhatározott tény, mert ebben a
kérdésben Szerbia bírja Oroszország
ígéretét.

Már pedig akár bírja Szerbia
Oroszország ígéretét, akár nem, a
konferencia csak akkor ülhet össze,
ha Ausztria-Magyarország és Német-
ország beleegyezését adja. Bécsben
azonban ma is ragaszkodnak az ed-
digi állásponthoz: Ausztria-Magyar-
ország csakis akkor vesz részt a kon-
ferencián, ha az összes vitás kérdé-
seket előbb Szerbiával *közvetlen tár-
gyalások révén intézi el*. Amíg ez
meg nem történik, szó se lehet kon-
ferenciáról.

Ennél is fontosabb azonban Orosz-
ország és Szerbia lázas fegyverke-
zése. A szerb válasz ugyanis egy szó-
val sem érinti a lefegyverkezés kér-
dését. Már pedig a monarchia súlyt
helyez arra, hogy Szerbia kötelező
ígéretet tegyen katonai intézkedésé-
nek visszavonására. A belgrádi kor-
mány azonban nemcsak, hogy ezt a
kérdést nem érinti jegyzékében, ha-
nem naponta folytatja a fegyverkezé-
sét. E körülmény folytán Bécsben
azon az állásponton vannak, hogy ad-
dig nem változtatják meg magatartá-
sukat Szerbiával szemben, míg nyílt
választ nem ad Forgách gróf előter-
jesztésére.

Forgách gróf ma fel is kereste a
szerb külügyminisztert s felelősségre
vonta a fegyverkezés miatt.

Ma érkezett híreink ezek:

Orosz készülődések.

Berlinből táviratozzák: Odesszában a ka-
tonai főparancsnok, továbbá a főkormányzó tá-
viratban titkos utasítást kaptak a katonai titkos

iratok, az állami levéltár és a birodalmi pénz-
tárnak a birodalom belsejéből való elszállítá-
sára és biztonságba helyezésére. Itteni katonai
körökből jelentik, hogy a határon erősen sza-
porítják a csapatokat és kedvetlenül látják,
hogy a fegyverkezésre minden előkészületet
megtesznek.

Fegyverkeznek.

Berlinből táviratozzák: A Lokal Anzeiger-
nek jelentik Pétervárról: Hír szerint Orosz-
ország nyugati határán a vilni kormányzóságban
sürgős katonai előkészületeket tesznek. A hely-
zet nagyon komoly, bár biznak abban, hogy a
konferencia a konfliktust békésen fogja elin-
tézni.

A szerb körjegyzék.

Berlinből táviratozzák: A Lokal Anzeiger
jelenti Pétervárról: Itteni hivatalos körökben
élénken tárgyalják a szerb kormány körtávira-
tát. Általánosan az a hiedelem tartja magát,
hogy a távirat tartalma Ausztria-Magyarorszá-
got nem elégitheti ki, sőt nem tartják lehetet-
lennek, hogy a monarchia ultimátummal fog vá-
laszolni.

Harcra készen.

Belgrádból táviratozzák: Tegnep este mi-
nisztertanács volt, amelyen Medakovic ter-
jesztette elő jelentéseit. Zsifkovics hadügymi-
niszter bejelentette, hogy már abban a helyzet-
ben van, hogy a fegyverkezést teljesen be-
fejezte.

Belgrádból táviratozzák: Nisben ma letar-
tóztattak egy bolgár embert, aki a puskaporos
raktárt fel akarta robbantani. — Tegnep Bel-
grádba érkezett egy orosz tiszt és mint önkén-
tes jelentkezett, azzal a kijelentéssel, hogy mi-
helyt kitör a háború, sok orosz önkéntes fog
Szerbiába érkezni.

A monarchia követe Milovanovicnál.

Belgrádból táviratozzák: Az osz-
trák-magyar követ ma meglátogatta
Milovanovic szerb külügyminisztert,
akihez kérdést intézett, hogy mi in-
ditotta a szerb kormányt a harmadik
korosztály behívására. Milovanovic ki-
jelentette ugyan, hogy a katonai be-
hívásnak nincs agresszív jellege Ausz-
tria-Magyarország ellen, de ez a vá-
lasz nem kielégítő.

Németország a szerb jegyzékről.

Kölnből jelentik: A Köln. Ztg. berlini tá-
virata rámutat arra, hogy a Szerbia és Ausztria-
Magyarország közti vitás pontok sorában tisz-
tán gazdasági természetűek is vannak, amelyek
tekintetében a hatalmak illetékessége szóba
sem jöhet és a melyekre nézve a konferencia
előtt megegyezésnek kell létrejönnie Szerbia és
Ausztria-Magyarország között. E szempontot a
szerb jegyzék nem veszi figyelembe. Szintugy
sajnálattal nélkülözzük a legesekélyebb vonatke-
zést is a fegyverkezések beszüntetésére. Már
pedig csak ezzel volna megadva a tényleges
irányváltozás bizonyítéka és meg volna adva
sokkal inkább, mint a német sajtó ellen inté-
zett támadásokkal, amely tárgyilagosan jár el,
amidőn a meglévő nyugtalanító tünetek alap-
ján a helyzetet aggodalmasnak mondja. E tü-
netek közé tartoznak a szerb fegyverkezések.
Igen szerencsétlenül van megválasztva, anint a
dolgokat Berlinben felfogják, a körjegyzékben
a szignatarius hatalmak elnevezése illetékes
törvényszéknek. Dacára a szerb jegyzék eme
hézagjainak, nincs kizárva annak lehetősége,
hogy a Forgách gróf lépésére adandó szerb vá-
lasz meg fogja adni a lehetőséget az érdemle-
ges tárgyalások folytatására.

Európai konferencia kérése.

Rómából táviratozzák: Itteni politikai kö-
rök azt hiszik, hogy a szerb kormány nyilat-
kozatával a válasz kérdése el van intézve.
Ausztria-Magyarországnak nem kell félni a
konferenciától és nincs oka, hogy azt vissza-
utasítsa. Valószínűnek tartják, hogy Orosz-
ország energikus fellépése meghozza a békét.

Intervenció Aerenthalnál.

Berlinből jelentik: A Lokalanzeiger jelenti
Párisból: Itt híre jár, hogy egy Bécsben
akkreditált nagykövet Aerenthal bárónál lé-
pést tett és olyanforma javaslatot terjesztett
elébe, melyet parlamenti kifejezéssel az ügy-
rendhez való hozzászólásnak lehetne nevezni.
Az illető nagykövet, mielőtt szóbeli javaslatát
megtette, bizonyosságot szerzett afelől, hogy
Aerenthal a javaslathoz hozzájárul.

Aerenthal kijelentését.

Párisból jelentik: Aerenthal báró az
„Echo de Paris” bécsi levelezőjét felhatalmazta
a következő kijelentésre:

— Ausztria-Magyarországban különösen
jóleső érzéssel konstatálták, hogy Franciaor-
szág Ausztria-Magyarország politikáját állan-
dóan milyen pártatlanul ítélte meg. Ausztria-
Magyarország nem fogja elmulasztani, hogy
erről a jövőben megemlékezzen. Aerenthal
báró nézete szerint a szerb jegyzék nélküli
azt a világosságot, mely szükséges volna ahhoz,
hogy a helyzetben előidézzék azt a javulást,
melyet minden oldalról óhajtának.

Szerb diplomata a jegyzékről.

Párisból táviratozzák: Egy szerb diplo-
mata a következőket jelentette ki: Szerbia
Izvolszky tanácsát megfogadta, teljesítette kö-
telességét Európával szemben. Konstatálni kell,
hogy Ausztria-Magyarországnak mindenben
elégítelt adott.

Szerbia fegyverkezése.

Berlinből jelentik: A „Voss. Ztg.” jelenti
Szalonikiból: Ma itt egy görög gőzös vetett
horgonyt, amely Szerbia részére 166 láda töl-
tényt hozott. Az átszállítást Törökország meg-
engedte.

Egy millió a Szandzsákért.

Berlinből táviratozzák: Izvolszky orosz
külügyminiszter a Péterváron tartózkodó Rifat
török basának azt tanácsolta, hogy Törökország
Szerbia és Montenegró javára mondjon le a
novibazári Szandzsák egy részéről egy millió
török font kártalanítási összeg ellenében. Rifat
basa visszautasította ezt a kísérletet. Berlini
politikai körökben nagy megbotránkozással tár-
gyalták ezt az orosz kísérletet, amely alkalm-
almasnak mutatkozott, hogy az amugy is fe-
szült helyzetet még rosszabbá tegye.

A szerb kormány válasza.

Belgrádból táviratozzák: Illetékes helyen
kijelentették, hogy a szerb kormány válasza
Ausztria-Magyarország jegyzékére a jövő hét
folyamán meg fog történni.

Öt millió hadiköltségre.

Belgrádból táviratozzák: A skupstina mai
ülésén a pénzügyi bizottság jelentését tárgyal-
ták és a bizottság javaslatára újabb 5 millió
400 ezer dinárt szavaztak meg a hadsereg ré-
szére.

Kártalanítás a Szandzsákból.

Belgrádból táviratozzák: A skupstinában
nagy meglepedés uralkodik a kormány ered-
ményes működése miatt. Az összes pártkörök-
kel tudatták, hogy a kormány Oroszország
részéről biztosítékot kapott, hogy Szerbia és
Montenegró területi kompenzációkat fog kapni
a Szandzsákból.

A helyzet megítélése.

Párisból táviratozzák: A helyzetet itteni körökben nagyon komolynak tekintik és megvannak győződve arról, hogy a szerb válasz nem fogja kielégíteni Ausztria-Magyarországot.

György a háborúról.

Belgrádból táviratozzák: György trónörökös ma a védelmi bizottság küldöttségét fogadta, amely előtt a következőket mondotta:

— A szerbek teljesen nyugodtak lehetnek, mert ki van zárva, hogy a szerb kormány a védelmi bizottsággal ellentétbe kerüljön. A körjegyzékben szó sincs a területi követelésekről való lemondásról. A legjobb bizonyíték a kormány magatartásáról, hogy a hadügyminiszter a hadsereg és az önkéntes csapatok felállítását erélyesen folytatja. Remélem, hogy néhány nap múlva az önkéntesek ezreit üdvözölhetjük Belgrádban.

Chapmann Catt leleplezése.**Választójog a magyar nőknek.**

— Az Aradi Közlöny tudósítói.

Arad, március 2.

A magyar feministák világhírű vendége, Mrs. Chapmann Catt, aki vasárnap az aradi városházán tart előadást, tegnap Nagyváradon időzött. Felolvasást tartott ott a nők választójogáról s a felolvasás után beszélgetett egy nagyváradai hírlapíróval, aki előtt igen érdekes, mondhatni leleplezészerű nyilatkozatot tett. Mrs. Chapmann Catt politikai „leleplezésének” lényege az, hogy a magyar politikusok egyik nagy és tekintélyes része komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy már a mostani választójogi törvénytervezetbe beiktattassék a magyar nők bizonyos osztályaira kiterjedő választói jog.

Az újságíró kérdéseire ugyanis az amerikai feminista-vezér ezeket mondta:

— Kényes helyzetben vagyok, mert azokról a dolgokról, amelyekről diszkrétion alatt értesültem rövid budapesti tartózkodásom alatt, nem nyilatkozhatom. Tény az, hogy alkalmam volt beszélgetni oly előkelő államférfiakkal, mint Andrássy Gyula gróf, Justh Gyula, Gieswein Sándor, Wekerle Sándor miniszterelnök. Beszéltem azután egész esomó politikussal, képviselővel, akik felkerestek. Természetesen azután érdeklődtem, hogy ezeknek az előkelő államférfiaknak mi a nézete a női választói jogról és a közel jövőben lehetségesnek tartják-e a női választói jog törvénybe iktatását. Nagyon kíváncsi voltam a magyar államférfiak véleményére, — hisz köztudomásu, hogy Angolországban a suffragettek küzdelme a legnagyobb viharokat idézte fel és a lehevesebb ellenzésre talált. Meglepetéssel konstatáltam, hogy a magyar államférfiak sokkal gavallérosabbak, liberálisabbak és engedményekre hajlandóbbak, mint angol kollégáik. Talán azért, mert nem tartják a kérdést oly aktuálisnak és a női mozgalmat oly erősnek, komolynak, mint Angliában. Lehet. Nem kutatom. Tény az, hogy valamennyien kivétel nélkül, akikkel beszéltem, a női választói jog hívének vallották magukat. Sőt legelőkelőbb helyről azt az értesülést kaptam, hogy már a mostani választójogi törvénytervezetbe be fogják iktatni a középiskolát végzett és önállóan adót fizető nőkre kiterjedő választói jogot. Értesülésem szerint már folynak is szorgalmasan ez irányban a munkálatok.

A hírlapíró ezután megkérdezte, hogy mi a véleménye erről a reformról.

— Nem sokra becsülöm — felelte. — Ez afféle magyar gavalléria. Az a célja, hogy az egyenlő, általános, minden nőre kiterjedő választójogi akciónak elejét vegye és ártalmatlanná tegye. A női választójogi mozgalom azonban olyan erős és olyan mély okai van-

nak, hogy azt ilyen „gavallériákkal” ártalmatlanná tenni nem lehet.

Eddig tart Mrs. Chapmann nyilatkozata, mely bizonyára alkalmas arra, hogy a magyar politikai világ érdeklődését felkeltse.

Egy képviselő feleségének botránya**Nem tudott tőzsde-jogot szerezni.**

— Póváro-i tudósítónktól.

Arad, március 12.

Simkó József egy idő óta hallgat. A képviselőházban nem szórja el „szellemes” megjegyzéseit és a honatyák nélkülözni kénytelenek az ő naivitás időközönkénti megnyilatkozását.

Miért hallgat Simkó József? Azért, mert helyette a felesége tulontul sokat beszélt és beszéltet magáról. Annnyira, hogy valósággal botrány lett a nagyságos asszony véleménynyilvánításából. Mint hűségese hitvestárshoz illik, osztozik férje minden öröm és ürmében s ennek megfelelően — a képviselői jogokból is kiakarta venni a maga részét. Egész új pályát tört. Eddig csak a képviselők járták ki Wekerlénél a trafik-engedélyt. A nagyságos asszony tultette magát ezen az ősi szokáson, vagy talán nem bizott eléggé Simkó képviselő ur élelmességében, sulyában s vállalkozott arra, hogy Klein Gyula józsefvárosi főkortes részére trafikot szerez.

Miután informáltatta magát a trafik szerzés kellekeiről, háromszáz koronát alkudott ki magának a szatócstól, aki száz korona előleget írás fejében bele is csusztatott őnagysága retiküljébe. És várta a tőzsde engedélyt. Ez pedig, mint illik, váratott magára. A nagyságos asszony időközben beteg lett, a Sósfürdőbe költözött kurára, amit azzal kezdett meg, hogy Klein Gyulától — kétszáz koronát kért ama boldogító ígéret ellenében, hogy néhány nap múlva kiakaszthatja a boltjára a boldogító cégért:

Magyar királyi dohányjövédék.

Klein azonban azt vette észre, hogy nem szivarjai, hanem a tervei kezdenek füstté és hamuvá válni és elég erélyes hangu levélben szolította fel üdülő protektorát ígérete teljesítésére. Egy kis újabb biztatásra megnyugodott és Simkóné ekkor Nagy Dezső országgyűlési képviselőhöz fordult azzal a kérelemmel, hogy szerezze meg az egykor kortesi érdemeket szerzett Kleinnak a trafik jogot. Ez sem használt. Vajjon Wekerle volt-e hajthatatlan, vagy Nagy Dezső mulasztotta el a közbejárást, ez még nincs kiderítve és ezzel most már Klein Gyula nem törődik, mert ő beperelte Simkónét a VIII. kerületi járásbírósnál, követelve a maga háromszáz koronáját.

Itt pattant ki, hogy őnagysága milyen módon magyarizza az írás ama szavait, hogy *férj és feleség egy test, egy lélek*, azt híven, hogy a mi szabad a honatyának, az szabad a honatya feleségének is, aki azonban nem a honatya, nem lévén még nálunk a nőknek sem aktiv, sem passziv választójoguk.

A bíróság meg is ítélte Klein Gyula háromszáz koronáját. De a józsefvárosi kortes sirva néz utána. A nagyságos képviselő nagyságos feleségén nem lehet behajtani egy harmad koronát sem. Mikor ma a végrehajtó megjelent a lakásán, kitiönt, hogy ott minden — a férje nevére van iratva. A végrehajtó, az ország legöregebb végrehajtója, busan csóválta a fejét a tapasztaltak fölött. Ez az eset Budapest életében páratlanul áll.

Az érintetlen kéz.**Kártya-történet.**

Kártyás társaságokban okulásul gyakran elmondanak egy-egy olyan történetet, amelynek a végén az elbeszélő így szól:

— Ezt jól jegyezze meg mindenki, mert ebből lehet tanulni.

Minthogy Arad most egy nagy kártyakompániához hasonlít, hát elmondjuk ezt a történetet, amelyen most sokan mulatnak:

Egy ismert dzsentri, aki sok esztendeig nagy uri módon élt az apjától maradt vagyomból, egy napon azt konstataulta, hogy már alig van néhány ezer koronája.

— Most már nem érdemes spórolni, — gondolta — ez a pénz pedig már nem elég ahhoz, hogy valami vállalatba fogjak.

Ilyenkor az igazi ur a legmerészebb dologra szánja el magát: fölteszi a vagyonát valami hazárd játékra; ha visszanyeri vele az elpocsékolt százazereket, akkor jó, ha nem, akkor... (Ez már a rendőrségi rovat vezetőjéhez tartozik.)

A szóban levő ur a merész fordulatok embere. Elhatározta, hogy kimegy Montekarlóba és játszik a megmaradt néhány ezer koronájával.

Lakott a szomszédságában egy öreg zsidó ember, aki tudott a dzsentri fiu minden tettéről, mert amolyan házi tanácsadóféle volt a háznál. Olyan házi tanácsadó volt, mint a feleség: mindenre kikérte a mágnás fiu a tanácsát, de egyszer se követte azt. Amikor az öreg jámbor zsidó megtudta a montekarlói tervet, kérlette a szomszédját:

— Nagyságos ur, — mondta — adja ide a mi pénze van, én befektetem valami vállalatba. Én szerencsés kezű ember vagyok. Érzem, hogy még a kártyán is nagy szerencsém volna. Pedig még soha se érintett a kezem kártyát. Az én kezem szűz a kártyától.

Az ifju ekkor már elhatározta magát a montekarlói utra. Gondolta: „vagy — vagy”. Azzal vonatra ült.

Montekarlóban persze pechhel játszott. Már hat darab ezrest vesztett el s kétségboesve gondolt arra, hogy mi lesz vele, ha még a hátralévő nyolc ezer koronája is eluszik. Ekkor mentő ötlete támadt. Eszébe jutott az öreg zsidó szomszédja, ak még soha nem fogott kártyát, akinek tehát okvetlenül nagy szerencséje volna, ha először kártyához nyulna. Azonnal fölhagyott a játékkal s táviratilag pénzt küldött a jámbor izraelitának. Azt sürgönyözte, hogy az első vonattal jöjjön Montekarlóba. Ő várja.

A mágnás kiszámította, hogy harmadnap délután négy órakor kell megérkezni az ő rezgős szakállu őrangyalának. Most már nyugodtabb volt. A harmadik nap előtt való éjszaka kellemesen szórakozott s hajnal felé nyugalomra tért. Meghagyta a szállodai szolgának:

— Délután három órakor kétszáz forint, mert négy órára a vasutnál akarok lenni. Ha addig bárki keres, föl ne merj költeni.

Reggel nyolc órakor megjelent az egyszerű zsidó.

— Jelentsen be a nagyságos urnak, — mondta a szolgának.

— Nem lehet. Alszik. Nagyon haragszik, ha fölzavarják az álmából. Csak délután háromkor kel föl.

A jövevény hiába magyarázta a szolgának, hogy ő nagyon messziről jött és beszélnie kell a mágnással, a szolga nem hallgatott rá. Az öreg ember erre elment és délután megjelent. A mágnás nagyon izgatott volt és alig beszélt a vendégével, csak vonszolta a nagy klubba a kártyasztalhoz. Odaadott neki ezer koronát.

— Tegye meg akármelyik színre — mondta, — maga úgy is megnyeri.

Az ezres eluszott. Ugyanigy történt még három darab ezressel. A mágnás ekkor dühösen fürmedt az öregre:

— Hát már az érintetlen kézbe se lehet bizni?! Hát már a kártyától szűz kéz is pechesen játszik!

— Én pechesen játszom? — szólt az öreg ember csodálkozva. — Az nem igaz. Én unalmamban délelőtt itt huszezer frankot nyertem össze.

Czáránné-Paulay Erzsi Budapesten.

Beszélgetés a művésznővel.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 12.

Általános részvétet keltett mindenütt a budapesti Nemzeti Színház fiatal művésznője veszedelmes betegségéről érkezett hír. De különösen Arad előkelő társadalmában várták lázas kíváncsisággal a krízis lefolyását tudató bulle-tineket, hisz a bájos művésznő épen nászuton volt férjével, egy aradmegyei előkelő földbirtokossal, Czárán Zoltánnal. A széleskörű érdeklődés és részvét után bizonyára ép olyan általános öröm fogadja azt a jelentést, mely szerint a művésznő már Budapesten van és oly jól érzi magát, hogy egy vele beszélgető újságíró előtt kijelentette, hogy két hét múlva már színpadra lép.

Fővárosi tudósítónk a következőket jelenti Paulay Erzsi hazaérkezéről:

Paulay Erzsi, a Nemzeti Színház fiatal művésznője, aki tudvalevőleg nászutján Kairóban súlyosan megbetegedett, ma délben férjével, Czárán Zoltánnal és a vészhirekre utánuk utazott édesanyjával, Paulay Edénével hazaérkezett. S noha még ágyban fekvő beteg, boldog mosolylyal fogadott egy hírlapírót, aki hogy-léte iránt érdeklődött.

— Bármennyire is fájt otthagynom — mondotta Paulay Erzsi — a piramisok és az örökké ragyogó napsugarak hazáját, mégis végtelen gyönyörűséggel indultunk utnak hazafelé. Nem lehet azt elképzelni, hogy mennyit szenvedtem. Igaz, hogy kezdetben kimondhatatlanul boldog voltam, mindaddig, a mig Florencben torokgyuladást nem kaptam. És habár mindent elkövettem, hogy meggyógyuljak, a baj nem kimélt és Grósz dr. odavaló orvosprofesszor tanácsára elutaztunk Kairóba. Itt azután néhány nap múlva jobban lettem, ámde csakhamar újra orvoshoz kellett fordulnunk és Hégi doktor appendicitiszről beszélt az uramnak, a mit azonban előttem titkoltak. Csak később, néhány nap múlva, a mikor újra jobban éreztem magamat, említette előttem az uram, hogy Hégi dr. operálni akart, a mit ő nem engedett meg.

Erre a hirre nagyon megijedtem, mert szegény testvérem halt meg ugyanebben a betegségben és még hozzá épen márciusban.

Arról, hogy férjem haza sürgönyözött, én mitsem tudtam és képzelje el óriási meglepetésemet, amint egyszerre csak nyílik az ajtó — a Gezireh Palace Hotelben laktunk, — és belép rajta az édesanyám. Ezentul csak arra gondoltam, hogy hazamenjünk és pedig minél előbb.

Most már, amint látja, alaposan kifáradva és egy kissé összetörten, de idehaza várom teljes felgyógyulásomat és az orvosok — akik ép most voltak nálam, — kijelentése után remélem, hogy egy hét alatt annyira összeszedem magam, hogy ki is mehetek és talán két hét múlva újra föl is léphetek.

A „Tüzipádók” pályafutása.

— Szerző a darabjáról. —

Halovány sejtésem sincs arról, vajjon a Tüzipádók-nak mekkora a kritikai teherbíró ereje. Mikoriban befejeztem a darabot, félénken és kételkedve bár, de azt sugta az értelmem, hogy türethető munkát végeztem. De azóta jóindulattal és érdemén felül sokan foglalkoztak a darabbal és annyi okos és mélyreható dolgot mondtak róla írásban és szóban, hogy azt az amugy is kételkedő értelmet most már nem merném nyilvánosan megszólaltatni. Itt tehát az Aradi Közlöny szives fölszólításának örömmel téve eleget, a Tüzipádók-nak csakis a pályafutásáról írok ide néhány mozzanatot. Mert ennek a szerénytelen és prepotés szellemi terméknek — ilyen a prepotencia! — már megfutott pályája is van.

Első gondolatom az volt, hogy a darab-bal Berlinbe futok és ott próbálkozom meg a színrehozatalával. Hogy nem ezt a tervemet hajtottam végre, az a magyar királyi államvasutakon mulott. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter ur ő nagyméltósága elkobozta személyemtől a vasuti szállítási jogát: nem volt pénzem. Tehát Budapesten próbálkoztam. Elsőben a Vigszínháznál, ahol Komor Gyula, a színház éles szemű és kiváló érzékű dramaturgja olvasta el.

Mikor a kitűzött időben a darab sorsa iránt tudakozódni a színház irodájában megjelentem, Komor Gyula mosolyogva fogadott. Tenyerével tréfásan ütött rá az íróasztalán fekvő kéziratra:

— Ez a darab veszedelmes színházi bomba, — mondotta összeráncolt homlokkal.

Érthető érdeklődéssel fürkésztem a dramaturg arcát, de ekkorig még sehogyse tudtam leolvasni róla: mi sors vár a Tüzipádókra a Vigszínháznál. Első pillanatra az volt a sejtésem, hogy a darabot az igazgatóságnak előadásra ajánlja s engem csak gyötörni akar néhány pereig. Ez a sejtés bátorságot sugalt belém és tréfára való kedvem kerekedett:

— Az asztalnak melyik fiókjában tartják a szerződési blankettát? — kérdeztem.

Érezte, hogy kellőleg előkészített a kellemetlen átvételre, hát komolyra fordította a beszélgetést.

— A darab nekem nem tetszik, — szólt szaporán, — már csak azért sem tetszik, mert sokban nem értünk egyet. Jó, jó, hiszen én is szocialista vagyok...

— A pápa is, — jegyeztem meg csendesen.

— Elhiheti nekem, — erősítette állítását nagyon komolyan. — Hiszen ma már többé-kevésbé mindenki szocialista.

— Ez pompás vigjáték téma, — feleltem, de tessék megmondani, elfogadja-e a Vigszínház a Tüzipádókat előadásra.

— Nem, — felelte kurtán a dramaturg. Elszontyolodtam. Szinte megbántam, hogy nem engedtem becukrozni ezt a keserű pilulát. Azonban kíváncsi voltam az elutasítás okára, de még mielőtt megkérdeztem volna, már elkezdte a tájékoztatást:

— Kedves Gallovich ur, ennél a műintézetnél nem az én pénzemért játszanak színházat. Ha úgy volna, belemennék abba a kockajátékba, hogy a Tüzipádók-at színpadra vigyem. En forsziroztam keresztül a Takácsok-at is. De így nincs bátorságom, mert csakugyan veszedelmes kockajáték. A Tüzipádók nem a mi közönségünk szája-ize

szerint való. Vannak erősségei a darabnak: el tud hitetni sok olyan tételt a színpadról, amelyik tétel nem a meggyőződésünk. Az meg aztán érdekes — és magam sem tudom, vajjon hiba-e az, vagy érdem, — hogy ahol nem győzi érveléssel, ott egyszerűen torkon szorítja a hallgatót. Elfojtja az ellenkezést, meg a tiltakozást, szóval két-, sőt három-felé osztja a nézőteret: lelkesedőkre, tiltakozókra, no meg csöndes élvezőkre. Ez pedig kockajáték. Lehet, hogy beüt, de lehet, hogy belefutad a színpadtól különálló vitába. A Visszatérés Jeruzsálemből, meg az Izrael beütöttek. Csakhogy azok már színpadképesebb tendencia szolgálatában íródtak. És mi lehetne a Tüzipádók kontrája?! Mert a kontrája már nem volna színpadképese!

Már nem volna az. De mindennél nagyobb baj az, hogy a Tüzipádók alakjai úgy dobják és olyan igazságot dobnak a mi közönségünk fejéhez, hogy a második előadáson megtörténhetnék, hogy a mi közönségünk revolverrel jönne a színházba és egyszerűen lelővöldöznék a szereplőket. Hanem ha — mondjuk, — a berlini Freie Bühne „kihozná“, akkor beszélne róla, akkor esetleg „irodalmi esemény“ volna és ami a fő az első előadás ódiáját magunkról elhárítva állhatnánk a publikum elé.

Ez az egyik mozzanata a Tüzipádók pályafutásának. Az igaz, hogy beillik kálváriának is. De a publikum ne hallgasson a jóslatokra — mondjon maga ítéletet ma este.

Gallovich Károly.

Fosztogató urigyerekek.

A gyermekbiróság ítélete.

— Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 12.

Az aradi törvényszék büntető tanácsából alakult gyermekbiróság ma három iskolásfiu bűnyével foglalkozott, akik több apró lopás után egy tervszerűleg kieszelt betörést is követtek el. A triumvirátus feje egy aradi állami tisztviselő 14 éves fia volt, aki rábirta két társát arra, hogy törjenek be atyja lakásába.

A fiu megleste az alkalmas pillanatot, mikor mostoha anyja távol volt hazulról és akkor követte el társai segítségével a betörést. Két társát a kapuhoz állította, hogy őt esetleg a veszedelemre figyelmeztessék s ez alatt baltával feltörte anyja szekrényét és onnan mintegy 300 korona készpénzt ellopott. A lopott pénzt társai között felosztotta és a tolvaj fiuk rácfertályi koreszmákban hágtak a nyakára a bűnös uton szerzett pénznek.

Mikor a fiu anyja hazajött, rögtön észrevette a betörést és ismeretlen tettes ellen feljelentést tett a rendőrségen. A rendőrség rövid nyomozás után kézrekerítette a fiatal tolvajbandát és a kihallgatás után áttette az iratokat a büntetőbirósághoz.

A rossz utra tért fiu anyja ezután visszavonta a feljelentést fia ellen és őt az aszódi javítóintézetbe küldte. A másik két vádlott ma állott az aradi gyermekbiróság előtt.

A vádlottak beismerték tettüket és a bíróság, bár a büncselekmény elkövetéséért több havi fogházbüntetést jár, aránylag enyhe ítéletet mondott. A szülői felügyelet hiánya okozta főképp, hogy a gyermekek rossz utra tértek. A tárgyalás folyamán beigazolást nyert, hogy a vádlottakat nemcsak ez a betörés terheli, hanem ezt megelőzőleg több apró lopást követtek el. Ezért a súlyosító körülményért nem alkalmazhatta a bíróság a feltételes elítélést kimondó enyhítő szakaszt és a vádlottakat egy-egy havi fogházra ítélte.

ARADI ÜNNEPÉLY — ÖTVEN ÉV ELŐTT

*

Egy öreg színész visszaemlékezései.

Arad, március 12.

Nevezetes évszám életemben az 1859. Ez év őszén, október hó 25-én léptem először színpadra Aradon. Akkor már derengni kezdett. A Bach-uralom nehéz bilincsei még rajta voltak a nemzet életén, de már tágulni kezdtek a szemek, a sötét égboltozat felhői megpattantak és egy eltévedt napsugár már ébreszteni kezdte a mélyen alvó nemzetet...

E napon tartotta meg a vértanúk városa a Kazinczy-ünnepet. Az ünnep szónoka a nyílt színpadon én voltam. Nyisznyay Kálmán ünnepelt költőnk „Nemzeti dalát” szavaltam; a dal mottója ez volt: „Extra hungariam non est vita! Si est vita — non est vita” (Magyarországon kívül nincsen élet — ha van élet, nem élet!)

E költeményt be kellett mutatnom a mindenható Ober-Policáj commissáriusnak, a nevét még most is tudom: *Prenningernek* hívták. Igen derék, humánus ember volt, az Isten áldja meg. Hej, sok szegény honvédnek adott egérutat az eltűnésre! Szerették is nagyon. És midőn az alkotmányos éra bekövetkezett, a polgárság nem akarta Aradról elereszteni. De hát ő nem maradt, vissza ment hazájába, Olmützbe...

Midőn az elszavalandó költeményt bemutattam, azt kérdezte tőlem: Nincsen-e a költeményben valami lázító, az uralkodóházat vagy a kormányt sértő kitétel! Azt feleltem rá, hogy: Nincsen! — Akkor megadom az engedélyt, de ön felelni fog, ha tüntetés lesz: — Felelek — volt válaszom.

Estére zsufolásig megtelt a színház. A közönség fele része kiszorult, nem volt hely egy talpalattnyi sem. Midőn az első versszakot elszavaltam, mely így kezdődött:

Magyarország! Menyország!
Életem édené!
Legyen áldott földed
Mindegyik porszeme.
Fejedelmi szent föld!
Ősföld! Illik rája
Az áldás buzavirág-koronája.

Kitört az óriási tapsvihár. A közönség tombolt, folytonozott. Szóval: a költemény megtette hatását és a publikum meg akarta ismételtetni mindenáron.

De Szabó József igazgató a függőnyt lebecsajtatta és a kihívásokat a függöny előtt kellett megköszönnöm a hálás közönségnek.

Arad város és megye intelligenciája: a Bohus-család, Csernovics Péter, Simonyi Lajos báró, Zselénszki gróf, a két Aczél báró, a Dánielek, Gaszterburg gróf, Ormos Péter, a Vársárhelyiek, a Czáránok, Glatz-család stb., szóval az egész művelt és nemes közönség mind ott volt és tüntetőleg tapsolt.

E föllépésem után el volt vetve a kocka, nem volt maradásom többé Arad város tanácsánál, hol alkalmazva voltam, barátaim is egyre unszoltak a színi pályára. Én követve szívem ösztönét, dacára szegény jó apám erősen tiltó parancsának, színész lettem.

Az előadás után volt nagy magnum áldomás a „Petőfi” csárdában, Mán János uramnál. Ez a csárda a régi Püspöki-utcában volt, a „Hajduska” kávéháztól a második házban; ha jól emlékezem, „Veilere” volt, olasz stíli épület, melynek nem volt fedele, lapos volt mint a padolat.

E csárdában Arad város intelligens uri közönsége adott egymásnak találkozást, az arany ifjuság, színészek, művészek, hivatalnokok a várostól és megyétől nagy számban keresték fel esténként a csárdát és midőn a társaság egygyé olvadt, a kitűnő magyarádi, vagy ménesi bormellett felhangzott a dal.

Akkor Nyisznyai Gusztáv lelkesítő gyönyörű dala járta: Megvirrad még valaha!! Nem is lehet, ne is legyen a magyarnak éjszaka. A dal elhangzása után az ifjuság felkapta poharát és „Éljen a haza!” kiáltásban tört ki. A fiataliságnak külön szobája volt.

Egyszerre csak megnyílt az ajtó és belépett a herr policáj-adjunktus négy darab fogdmeg kíséretében, betiltotta a dalolást és

négyünk nevét: mint az ifjuságnak vezéreit, ugymint Mándoky Béla, Kron Kálmán, Ternajgó Cézár, Rózsa Lajos — felírta és másnapra, mint *csendháborító rebelliseket* a policiára citáltatott bennünket.

Másnap meg is jelentünk a policián, ahol meglehetősen hangosak voltunk. A lárma bejött a másik szobából Aradváros akkori főkapitánya, az áldott emlékü Papp János és mikor elpanaszoltuk neki sérelmeinket, nagyon dühös lett s a policáj-adjunktust fogdmegével szépen kiharancsolta és érettkünk a felelősséget elvállalta. Nem is lett a dologból semmi. Prenninger főpolicáj Papp Jancsi jelentését tudomásul vette, de a buzgó policáj-adjunktus nem mutatkozott többé; jól is tette! El voltunk határozva, hogyha még egyszer beteszi a lábát a Petőfi-csárdába, hát ebrudon dobjuk ki. Így végződött az aradi első Kazinczy ünnepély, mely jövődő sorsomat megpecsételte.

Már a következő évben, midőn az alkotmányos világ bekövetkezett és világosvári Bohus János Aradmegye főispánja lett, akkor már más dalt énekeltünk. Ez a dal a cseh és morva tisztviselőknek szólt:

Már siess hazádba vert seregem!
Szabadba itt már sportula többé nem terem!...
Mándoky Béla.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Tűzmadók, színmű. Be-nutató előadás. (B berlet).

* **Tűzmadók.** Ma tartották meg *Gallovich* Károly holnap bemutatóra kerülő színművének, a Tűzmadóknak főpróbáját. Nem akarunk a bemutató előadás előtt kritikát gyakorolni, csak a darabról általában szerzett impressziókat írjuk le. A kitűnő szereposztás egyik garanciája lesz a sikernek, mely *Gallovich* darabjának okvetlen ki fog jutni. Erős talentum nem közönséges színpadi munkája a Tűzmadók. Még azok is, akik a darab tendenciájával egyet nem értenek, sok gyönyörűséget fognak találni *Gallovich* darabjában. Drámai fordulatokban gazdag, végig érdekfeszítő darabot ismer meg a közönség és már a főpróba után is megállapítható annyi, hogy *Gallovich* bőséges anyagot szolgáltat darabjával a vitaközönségnek. Érdekes bemutatónak ígérkezik *Gallovich* premiérje, mely bizonyára dicsőséget fog hozni a kiváló tehetségű szerzőnek.

* **Gyermekelőadás a Kossuth-szobor javára.** Szombaton, e hó 27-ikén rendezi a színház az utolsó jótékonyceļu előadást a Kossuth-szobor alapja javára. Ezt az előadást, amely délután lesz, a gyermekek részére rendezi az igazgató. Ez alkalommal színre kerül az *Aranyhajú Tündér Ilona* című mesejáték. Különös érdekessége az előadásnak, hogy *Gál Gyula*, a budapesti Nemzeti Színház művésze meséket fog elmondani a gyermekeknek. *Margó* pedig, a Kossuth-szobor egyik megalkotója, hegedűszámokat ad elő. Az előadás jövedelmét a Kossuth-szobor alapja javára fordítják. Ezen az előadáson lesz a sorsolás az agghonvédek javára.

* **Geyer Stefi** hangversenyéről a rendező cég a következő sorokat közli: *Geyer Stefi* világhírű hegedűművész március 21-én tartandó, a maga nemében páratlan, mindenképpen fényes művelészetet szerző hangversenyére az előjegyzések igen nagy érdeklődéssel folynak ifj. *Klein Mór* könyvkereskedésében. Jegyek 6, 5, 4 és 2 koronáért kaphatók.

* **Wilbur Wright** összes felszállásai. Az *Uránia-színház* új műsora a világ legnagyobb szenzációját mutatja be. *Wrightnek*, a világhírű feltalálónak repülőgépet már ismeri az aradi publikum. Kétszeresen érdekes tehát a levegő eme hősenek összes eddigi kísérleteit a valószínűségben megismerni. Ördögös aeroplanjával szinte hihetetlen eredményeket produkál *Wright*. Látjuk a felszállást, aztán amint engedelmesen fordul minden irányban a gép. A párisi aeroklub díjért egy ötven méter magasságban lebegő ballont repül keresztül. Majd röviddel később a *Michelin-serlegért* 120 méter magasságban teszi meg légi útját. Olyan reprodukcióban mutatja ezt be az *Uránia-színház*, mely hangos ovációkra ragadta a közönséget. Ez a legcsodásabb mozgófénykép, melyet valaha is csináltak.

Miért fokozták le Mihájlovics Gézát?

Nem szolgál mint közhuszár.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 12.

A közvéleményt még mindig a lefokozott főhercegi nevelő ügye foglalkoztatja. A hadbíróóság ítélete után sem állott tisztán a nyilvárosság előtt: vajjon milyen égbekiáltó bünt követte el a százados, amelyet oly rettentő szigorral kell megtorolni.

Több verzió keringett ez ügygyel kapcsolatban, sőt botrányt is emlegettek az ügy hátteréről. Ezzel szemben meg kell állapítani a következőket:

Nem igaz, hogy *Mihájlovics* megverte, vagy megütötte volna a királyi herceg gyermekeit:

Nem igaz, hogy *Mihájlovics Géza* százados intrikát szőtt udvari alkalmazottak ellen és főként a kistapolcsányi főerdész ellen. Valamint az sem áll, hogy *József királyi herceg* ezért szemrehányást tett volna neki.

De teljesen rosszakaratu rágalom az, amit némelyek ez ügygyel kapcsolatban a sorok között gyanítottak.

Ellenben igaz, — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a következő:

Midőn *József királyi herceg* figyelmét felhívták *Mihájlovics Géza* honvédhuzárszázadosra, mint kiváló katonára, hazafira és emberre, maga a királyi herceg volt az, ki udvarához hívatta. És ekkor az történt, hogy *Mihájlovics* háromnegyed év alatt, mióta a királyi hercegi udvarhoz került, minden barátja ámulatára megváltozott. Izgága, türelmetlen, összeférhetetlen ember lett belőle. Meggyűlöltette magát mindenkiel, mindenki haragudott reá.

Novemberben, kisebb társaságban, izgága állapotban, olyasmit tett, minek következtében feltétlenül meg kellett tenni ellene a megtorló lépéseket.

„Szabad szájjal, — mondja értesülésünk — igaz, intim társaságban tiszteletlenül, sértően nyilatkozott *József királyi herceg* személyéről. A társaság egyik katonatiszti tagja figyelmeztette és intette, hogy ily kijelentéseket ne tegyen, mert az nem fér össze tisztai kardbojtjával, amire *Mihájlovics* ingerülten megismételte a sértést. Most már az őt figyelmeztető tiszt elhagyta a társaságot azzal a kijelentéssel, hogy feljebbvalójának lelkiismeretesen, hivatalosan jelentést tesz *Mihájlovics* furcsa magaviseletéről.”

A feljelentés élő szóval történt. *József királyi herceg* erre másnap magához kérte *Mihájlovicsot*, aki nem tagadta a sértést, de rögtön bocsánatot is kért és visszavonta a bántalmat. Együttal azonban mentegetőzött, hogy ingerült állapotban sértett. *József királyi herceg* (a jelenetnek három, az udvarhoz tartozó ember volt tanuja) nyugodtan hallgatta meg *Mihájlovics* vidékezését, aztán azt felelte, hogy nem ez az első panasz, amit *Mihájlovics* ellen hall. Ha *Mihájlovics* ingerült állapotban van mindig, akkor beteg és gyógyíttassa magát.

Ez történt az első találkozásnál a királyi herceg és *Mihájlovics* között. A százados szótlanul távozott, de a folyosón magából kikelve kiáltott és szidta feljelentőjét. Oly nagy lármat csapott, hogy a királyi herceg is meghallotta. Most már visszahívatta *Mihájlovicsot* és röviden ráparancsolt, hogy azonnal utazzék le Békésgyulára és jelentkezék ott ezredparancsnokságánál további rendelkezésig. *Mihájlovics* a királyi herceg erélyes fellépésére megijedt és Bécsbe utazott, hogy ottan felvétesse magát

egy ideggyógyintézetben. Két napig maradt ott megfigyelés alatt, de az igazgató-orvos nem akarta tovább tartani, mert nem találta olyan betegnek, akit a szanatóriumi kezelésben kell részesíteni. Időközben a békésgyulai honvédezeredparancsnokság, melyet Mihájlovics értesített arról, hogy súlyos idegbaja miatt szanatóriumba vétette fel magát, a gyógyintézet igazgatójához fordult felvilágosításért. Minthogy azonban az ezredparancsnokság azt a választ kapta, hogy Mihájlovicsot nem lehet a szanatóriumban tartani, hol csupa idegbeteg van, elrendelte, hogy Mihájlovics azonnal, huszonegy órán belül jelentkezzen. Mivel pedig Mihájlovics nem engedelmességet ennek a parancsnak, Bécsben három nap mulva letartóztatták.

Ez az igaz tényállás. Az, hogy a négy hónapi fogházbüntetésbe nem számítanak bele a vizsgálati fogságot s hogy a vizsgálat során nem hallgatták ki Mihájlovicsot, valótlan. Mert tizenhat ízben hallgatták ki.

Az ítélet szerint Mihájlovicsnak, mint közlegénynek kell visszatérnie ezredéhez arra az eshetőségre, ha még nem telt volna le szolgálati ideje. De megállapították, hogy Mihájlovics szolgálati ideje letelt és így, ha időközben királyi kegyelmet nem kap, április hó közepén (a vizsgálati fogság beleszámításával) kiszabadul fogságából és polgári foglalkozás után nézhet.

Halotti tor öt halottal.

Kilenc ember vívódik a halállal.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 12.

Csak a múlt héten adtunk hírt arról a megdöbbentő tömeges halálzásról, mely tizenhárom ember pusztulását jelentette és amelynek a halotti toron élvezett pálinka volt az okozója. Tótaradácson még csak tegnap boncolták fel a törvényszéki orvosok annak a tizenhárom embernek a hulláját, akik Nagy Péter halotti torán mérgezett pálinkát ittak és a táviró ma ismét egy ilyen rettentő emberpusztulásról ad hírt.

Mint Nagyváradról jelentik, Tóth Lajos mezőkeresztesi tehetős gazda néhány nap előtt Nagyváradon tizenkét liter szeszt vásárolt és abból otthon pálinkát főzött. Este lefekvés után ivott a pálinkából és éjjel borzasztó kinokra ébredt, amelyek reggelig gyötörték. Reggel orvost hívtak hozzá, de ez már nem segíthetett rajta, mert Tóth kilenc órára kiszenvedett. Nagy pompával temették el tegnap délután a gazdát és temetés után ugyszólván az egész falu az özvegy házába gyűlt, hogy biharmegyei szokás szerint megüljék a halotti tort, melynek elengedhetetlen kelléke a pálinka.

Hogy az elhunyt emléke soká éljen a falu népe között, az özvegy a minap frissen főzött pálinkát szolgálta fel, azzal a megjegyzéssel állítva a tiz literes üveget az asztalra, hogy ez volt az elköltözött kedvenc itala. A tort ülők hozzá is láttak a kegyeletes ital fogyasztásához, de már a negyedik, vagy ötödik liter után borzasztó jelenségek mutatkoztak. A nagyszámú társaság iszonyu kinok között fetrengett a földön. Gyorsan orvosi segílyt teremtettek, de az orvosi tudomány nem volt képes segíteni. A pálinkának rövid időn belül öt halottja volt. A község legmódosabb gazdái pusztultak el a halotti toron. Név szerint: Déri Mihály, Nagy Lajos, Nagy István, Csordás Lajos, Gundik Lajos mezőkeresztesi gazdák hulláját vitték ki a temetőnek halottas kamrájába.

De ezzel még nem záródott le a szeszmergezés áldozatainak sora. Kovács Lajos, Asztalos György, Déri Imre, Boros István, Nagy István, Simon Mihály, Nagy Lajos, Pártos Imre a halállal vívódnak és nincs remény arra, hogy megmenthetők legyenek. A hatóság ma szállt ki a helyszínére. A nagyváradai törvényszék vizsgálóbírája elrendelte a boncolást és a holttestek egyes részeit Budapestre küldik vegyi elemzés végett. Az ügyészség az irányban is megindította a nyomozást, vajjon Tóth melyik nagyváradai kereskedésben vette a szeszt. Bizonyosra vehető ugyanis, hogy a szesz már mérgezett volt és nem képezi kutatás tárgyát az, mint a tótaradáci esetben, vajjon az élvezett pálinka mennyisége vagy méreg ölte-e meg a szerencsétleneket.

HIREK.

Egy hirhedt uzsorás letartóztatása.

Ötszáz áldozata van.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 12

A budapesti rendőrség — mint fővárosi tudósítónk jelenti — Vilesek Adolf hirhedt uzsorást, aki több mint ötszáz embert uzsorázott ki a legkegyetlenebb módon — ma délelőtt Aggteleki-utca 2 a. szám alatt levő irodájában tartóztatta.

Vilesek évek óta szipolyozza azokat a tisztviselőket, akik kölcsönügyletekbe becsajtkoztak vele. Az uzsorázás kipróbált, kitűnő eszközével élt. Kölcsönököt adott lakbérletítés alapján, fizetés, vagy nyugdíjigény átcedálása alapján, amikor a kölcsöntkérő tisztviselőnek ő maga vette fel a fizetését, illetőleg nyugdíját. Természetesen mindenkor busás kamatokat és magas közvetítői díjat vont le, úgy, hogy az a szerencsétlen ember, aki lekötötte fizetését a kölcsön fejében, eredetileg alig kapott néhány garast. És Vilesek nem engedett. Hiába könyörögtek neki a szerencsétlen emberek, ő hónapról-hónapra mind mélyebben taszította a boldogtalánokat a nyomor felé.

Ötszáz adósa volt neki. Ötszáz tönkretett tisztviselő, akik tegnap az Oktogon kávéházban értekezletre gyűltek össze, hogy mi módon védekezzenek a lelketlen uzsorással szemben. Az adósok gyülekezete azután elhatározta, hogy ezt az urat a rendőrségnek adja át és az igazságszolgáltatás kezébe juttatja. Megtették ellene a feljelentést.

A budapesti rendőrség a feljelentés alapján házkutatást tartott Vileseknél, akit kihallgatása után letartóztattak, mert kiderült, hogy olyan iratokat rejtett el a házkutatás elől, amelyekből kétségtelenül meg lehet állapítani a bűnösségét.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 13-án az időjárás: havas eső, később hűvösebb.

— Kérelem Aradváros polgárságához március 13-án. Lelkesedéssel, fényes ünneppel fogja Aradváros polgársága március 15-ét megünnepelni. A rendezőség gondoskodott arról, hogy az idei ünnepély még a szokottnál is nagyobb szabású és tartalmasabb legyen. Az ünnepek március 14-én este fátylasmenettel és zenés takarodóval kezdődnek. A rendezőség kéri Aradváros közönségét, hogy március 14-én (vasárnap) este 7 órakor ablakaikat megvilágítsák és házaikat fellobogózzák. A menet este 7 órakor a tüzoltói laktanyától indul és a következő utcákon halad végig: Attila-tér, Kápolna-, Deák Ferenc-, Fábrián-, Kazinczy-, Weitzer J., Batthyány-, Széchenyi-utcán és József főherceg-ut bal és jobb oldalán, város-

háza elé; onnan Andrassy-térre a vármegyeháza elé; Andrassy-tér, Vörösmarty-utca, Szabadságteret megkerülve a vértanúk szobra elé, Atzél Péter-, Deák Ferenc- és Kápolna-utcaán át Attila-térre.

— A bankbizottság ülése. A bankbizottság, — mint budapesti tudósítónk jelenti — ma délután folytatta és be is fejezte tanácskozásait. A bizottság egyhangulag elfogadta Holló Lajos határozati javaslatát. Az ülésen, amelyen Batthyány Tivadar gróf elnökölt, Wekerle Sándor miniszterelnök gyengélkedése miatt nem vett részt és helyette Popovics Sándor államtitkár jelent meg. Nagy Dezső személyes kérdésben való felszólalása után Teleky Arvéd gróf beszélt az önálló bank mellett. Foglalkozik a szakreferensek véleményének kérdésével, hozzájárul Holló javaslatához. Eber Antal és Mérei Lajos szintén elfogadják a javaslatot. Kovács Pál érdemileg nem akar a javaslatot szólni, mert időelőttinek tartja annak tárgyalását. Halasztó indítványt nyújt be. Holló Lajos reflektált végül a vita során elhangzott felszólalásokra, mire az elnök elrendelte a szavazást. A bizottság Holló Lajos határozati javaslatát egyhangulag elfogadta és megbizta az előadót a jelentés tervezet elkészítésével.

— Az Omge küldöttsége Darányinál. Budapesti tudósítónk telefonálja: Az Omge küldöttsége tisztelt ma Pallavicini Ede örgróf vezetése alatt Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterternél. A küldöttség nevében Pallavicini örgróf azon kérelmének adott kifejezést, hogy a minis ter a magyar mezőgazdaság veszélyeztetett érdekeit kellő erőlylyel védje meg akkor, amidőn a Balkán államokkal a kereskedelmi szerződéseket meg fogják kötni. Darányi miniszter válaszában kijelentette, hogy a Balkánról élő állatokat nem hoznak be, de, hogy a behozatalt levágott állapotban sem engedjék meg, azt nem tartja lehetségesnek. A magyar gazdaközönség teljes mértékben számíthat rá, de szükséges, hogy a gazdaközönség is egyértelműen járjon el. Akár miniszter lesz, akár nem, mindenkor lelkesen küzd a magyar mezőgazdák érdekeiért.

— A külügyi osztályfőnök Budapesten. Eszterházy Pál gróf külügyminiszteri osztályfőnök — mint budapesti tudósítónk jelenti — ma Budapestre érkezett és hosszasan tanácskozott Wekerle Sándor miniszterelnökkel, majd felkereste Andrassy Gyula grófot, végül Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterrel tanácskozott a román kereskedelmi szerződés dolgaiban.

— Felfüggesztett lelkész. Irtunk arról, hogy a kurtiesi románok panaszt emeltek Nikoreszku János lelkész ellen; azt hozták föl ellene, hogy több stólat szed, mint amennyihez joga volna. Az aradi román szentszék megvizsgálta a panaszt és azt alaposnak találta. A minap tartotta meg ülését a fegyelmi választmány; akkor úgy értesültünk, hogy Nikoreszku pénzbírsággal sújtotta fölöttes hatósága. Ezt most megcáfolja a fegyelmi választmány írásban kiadott határozata, amelyet ma kézbesítették a feleknek. A határozat szerint a fegyelmi választmány Nikoreszku a végleges ítélethozatalig felfüggesztette állásától és helyettesül Petrilla László mácsai lelkészt rendelte ki. A végleges ítélethozatal néhány hét múlva várható.

— A vesztőhely megváltására egy, Szűcs F. Vilmos urnál összegyűlt társaság 2 korona 20 fillért gyűjtött s azt hozzájuk küldötte. [Az adományt rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Botrány az osztrák képviselőházban.** Bécsből táviratozzák, hogy ma az osztrák képviselőházban ismét nagy botrány volt. A cseh radikálisok interpelláltak a belügyminiszterhez a prágai agent provokátorok működése miatt. Amikor a miniszter válaszolt az interpellációra kijelentette, hogy a cseh radikális képviselők és párt tagjaik közül többen olyan működést fejtenek ki, amely nem egyeztethető össze a hazafiassággal és ezek ellen szigorúan fog eljárni; a cseh képviselők felugráltak helyeikről, iszonyu lármában törtek ki és inzultálni akarták a minisztert. Csak nagynehezen lehetett a tettegességet megakadályozni. Az ülést nagy izgalom közepette az elnök bezárta.

— **Az aradi önkéntesek tizedesi vizsgálója.** A 33-ik gyalogezred önkéntesei március elején tették le a tizedesi vizsgát. Ebből az alkalomból a következőket léptették elő tizedesekké: Gara Ármin, Halász Imre, Kollin Jakab, Tesits Millioj, Rác László, Klug Károly, Illits Arzén, Goldziher Márton dr., Moderein Mark, Ehling Jakab, Kornis Márton, Guttmann Oszkár, Gerdanovics Sándor, Szigethy Jenő, Bartl Antal, Kozma György, Kiss Dezső dr., Boros József dr., Nyáry István, Örfi Rezső, Sarlot István, Szepekovszky Arpad, Zechmeister Sándor, Kmetykó Lajos, Berkovics Leopold, Bruckman Géza, Erős Max, Brasch Miksa, Spitzer Vilmos, Staufer János, Kollman Ferenc, Burián János, Bene Gyula, Pálfi Lajos, Bodea György, Réti Miksa, Martzy Agoston. Örvezetők lettek: Berta János, Kövér János, Csányi János, Aufrecht Adolf. A kiváló eredmény, mely az aradi önkénteseket az idén is a tavalyhoz hasonló sikerrel kecsegteti, nagyrészt Voicu János kapitány, iskolaparancsnok és Codrean Sándor főhadnagy, oktatótisztnek az érdeme.

— **Kárpótlás Rákóczi korabeli elkobzásért.** Fővárosi tudósítónk jelenti: A képviselőház kérvényi bizottsága — mint budapesti tudósítónk telefonálja — ma délután tartott ülésében tárgyalta Radvánszky Géza báró kérvényét, amelyben rekompenzációt kér azokért a birtokokért, amelyet családjától Rákóczi idejében elkoboztak. Thaly Kálmán ismertette a kérelmet és részletesen mondotta el az eperjesi vértörvényszék működését, mely a Radvánszky család egyik tagját halálra is ítélte. A bizottság Thaly indítványára pártolólággal terjeszti a kérelmet a képviselőház elé.

— **Halálos vasuti szerencsétlenség.** Tragikus baleset érte ma Kabán Péter simándi lakost. Kabán ma reggel Pankotáról kocsin hazafelé indult és utközben Muszka mellett találkozott kocsijával a 109-es számú hegyaljai személymotorral. A lovak megijedtek a motoros zakatolásától, megbokrosodtak és épen akkor vetették ki gazdájukat a kocsiból, mikor a vonat mellettük rohogott el. Kabán oly szerencsétlenül zuhant ki a kocsiból, hogy egyenesen a motorosnak esett és fejét a rohogó vasut oldalához ütötte. A vonatvezető észrevette a szerencsétlenséget és Kabánt bevitte Világosra, ahol Koesis Gábor világosi pályaorvos bekötözte fejét. Kabán agyrázkódást szenvedett, de sebe nem látszott tulságosan súlyosnak és ezért a vonatvezető az orvos utasítására be akarta vinni a lippai kórházba. A szerencsétlen ember azonban Kovaszinon meghalt sebébe. Plásek József motorfőnök intézkedésére a hullát Gyorokon leszállították és bevitték az ottani halottasházba. A gyoroki előjáróság jelentést tett az ügyészségnek, amely meg fogja idéíteni a vizsgálatot.

— **Adakozás.** Az ujaradi volt „Tulipán Társaság” 67 koronát adományozott a vesztőhelyre. Az összeget az Aradi Közlöny rendeltetési helyére juttatta.

— **Az aradi román lelkészek — a kongrua ellen.** Az aradi görögkeleti román esperes kerület lelkészei, a mai napon értekezletet tartottak, amelyen a kongruáról szóló törvénytervezettel foglalkoztak. Az ülésen hangoztatták, hogy a törvénytervezet rendelkezései veszélyeztetik a román egyház autonómiáját és a lelkészek függetlenségét és egyhangulag tiltakoztak ezen tendencia ellen. Elhatározták, hogy megkérlik Pap I. János egyházmegyei püspököt és a szentszéket, hogy a kormánynál és a főrendiházban tekintélyének egész súlyával lépjen közbe az egyház és lelkészek érdekeit sértő rendelkezések ellen. A kongrua javaslatnak arról a rendelkezéséről van itt szó, amely szerint az izgató lelkészeket a kongruát meg lehet vonni.

A pétervári sakkverseny eredménye. Pétervárról táviratozzák, hogy a négy hét óta tartó izgalmas sakkverseny ma ért véget. A sakk körököt különösen Lasker és a fiatal Rubinstein játéka érdekelte, akik mindvégig a legnagyobb erélylyel küzdöttek az első díjért. Rubinsteint a játék közepén verte meg egy közepes játékos és a sors különös szeszélye úgy akarta, hogy ez az aránylag gyöngye játékos ellenfelét Laskert is megverje. Így jutottak azután mindketten az első helyre. Egész a mai napig Rubinstein volt az első, de ma Tartakoverrel szemben csak remist tudott elérni, míg Lasker leverte Teichmant. Az eredmény a következő: Rubinstein, Lasker 14 és fél egységgel elsők lettek és osztozkodnak az első és második díjon, Duras kapja a harmadik, Spielmann a negyedik, Teichmann az ötödik, Bernstein a hatodik, Miess a hetedik, Schlechter a nyolcadik díjat. Forgács, a fiatal magyar mester csak a 14-ik helyre jutott.

— **Őrzik az esztergomi vasuti hidat.** Esztergomból jelentik: Az esztergomi rendőrség azt az értesítést vette, hogy két gyanús idegen ólalkodik a vasuti hid körül, abból a célból, hogy fölrobbantsa. A hidat most éjjel-nappal esendőrök és katonák őrzik.

— **A mezőgazdák érdekelni fogja,** hogy az utóbbi két évben az impregnált répamag körül keletkezett vita és a szaksajtóban fejlődött tollharc jelenleg mily fordulatot vett. Határozottan annak a pártnak győzelmével végződött, mely az impregnált répamag mellett foglalt állást. Ugyanis, mint értesülünk, a répamag termelés hazájában Quedlinburgban (Észak-Németország) gazdák és kereskedők kívánságára „Répamagot Impregnáló Vállalat” létesült Waegener és Társa cég alatt, ahol bizonyos illeték ellenében ugy gazdák, mint kereskedők impregnáltathatják répamagjaikat. Ezen, a mezőgazdaságra fontos vállalat hónapok óta van üzemben és mint halljuk, rendkívül igénybe van véve. Így tehát a gyakorlat ismét rációit a hivatalos, szürke teoriára és az a tudomány, mely az impregnálás ellen agitált, esődöt mondott. Hogyan is mondta boldogult Pulszky: „A kutya ugat, a karaván halad”. 5985

— **Szabó-fele pármái ibolya-szappan** a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes, lágy habzása, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyezhet vele. Készíti: Szabó Béla piperezappangyáros Miskolcon. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban s jobb dívatáru kereskedésben. Főraktár Aradon Vojtek és Weisz drogériájában. 47

— **Likör aromák** kittäinó likörök előállítására; — házilag — Vojtek és Weisznál. 171

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **Az aradi román Nőegylet** ujjászervezése. Az aradi román nőegylet, amely már évek óta stagnált, a mai napon ujjászervező gyűlést tartott Beles Jánosné lakásán. A gyűlésen elhatározták, hogy az együletet ujjászervezik s nyomban meg is választották a tisztikart, mely a következőképen alakult meg. Elnöknő: Beles Jánosné, alelnöknő: Oncu Miklósné, titkár: Boeu Szevér. A hölgyválasztmány tagjai lettek a következők: Demján Jánosné, dr. Moga

Györgyné, Herbai Gyuláné, Raiku Sebőné, Russu Jánosné, Pop C. Istvánné, Német Jánosné, dr. Iszpravnik Szeverné, Boeu Szeverné, Csuhandu Györgyné. Bizalmi férfiak lettek: Goldis László, Tamasdán Liviusz dr., Janou Kornél dr. és Marsieu Jusztin dr. Ezután a hölgyválasztmány Oncu Miklósné elnökelete alatt megállapította a munkaprogramot, amelynek kiemelkedő pontja egy aradi modern román leányiskola megnyitása érdekében propagandát csinálni. Az aradi román zsinat megnyitása napján, április 18-án, román etnografiai estélyt rendez a nőegylet műkedvelői előadásal egybekötve. Ezen az estélyen román nemzeti viseletben fognak a résztvevők megjelenni.

(*) **Felolvasás a mérnök együleten.** Székely Lajos budapesti mérnök, az általa feltalált nyersolaj fűtésről folyó hó 13-án, szombaton este az „Aradi mérnök- és építész-egylet” helyiségében (Központi Szálloda) felolvasást tart. A felolvasás alkalmából az általa feltalált készülék is fel lesz egy kályhára szerelve. Miután ezen új tüzelési mód a tüzelőanyagok drágasága folytán igen időszerű s az új szerkezet bármilyen kályhára felszerelhető, a mérnök-egylet e felolvasáson az érdeklődő közönséget is szívesen látja.

SPORT.

+ **Sportegyletek fuziója.** Egy aradi sportkedvelő és a sport minden ágát művelő férfiuolt kaptuk az alábbi figyelemre méltó sorokat:

A fuzió nagyon szép eszme! Ez előtt nézetem szerint minden aradi sport ember meghajlik s nagyon helyes dolog az, hogy mindjárt a kezdetnél eddig két ellenségben álló egyesület fog egymásnak béke jobbot nyújtani; az is helyes dolog, hogy Aradon működő több sportegyesületet is egybe akarnak hozni, de minden olyan sportegyesületet, amely athletikával és csapatokkal működik, egybehozni nézetem szerint nem helyes dolog. Elmondom, hogy miért? Először azért, mert arra oly nagy tekerés, hogy az összes sportot űző ésfolytonosan szaporodó gárda egyben tudjon működni, mert egyszerre csak két csapat működhet s nézetem szerint jelenleg Arad városának két egyesülete van ki a footballt kultiválja s mindkettőnek van két-három csapata és minden sport ágban ugyan ez tapasztalható és ha így a sport után lelkesedő ifjaknak nem nyújtunk alkalmat a játékra, ezáltal csak kedvüket veszítik el. Másodsor, télen pedig nem képes oly nagy csarnokot felépíteni bár mily nagy egyesület legyen is az, hogy már mint az előbb is elmondtam, az összes működő tagoknak igényeit kielégíteni tudja. Harmadsor pedig, a mi fő, ellenzék nélkül a sport terén dolgozni nem lehet, lehet ugyan, de eredmény nélkül. Hogy Arad város a sport terén oly nagy fejlődést ért el azt csak az eddigi ellenzék tette, mert a működő egyesületek igyekeztek egymást tulszárnyalni s hogy továbbra is eredményeket érjünk el, ajánlom a fuziót vezető uraknak, hogy a fent elmondottakra is figyelemmel legyenek, mert nem elég az, hogy csinálunk egy hatalmas nagy egyesületet, amelynek tagja is pénze is sok lesz, de működni a valódi sport terén nem fog, mert nem lesz aki a működő tagok által elért eredményeket esetleg tovább fejlessze. Azért ezen fuzióba nézetem szerint nem az összes Aradon működő sportegyesületeket kell egybevonni, hanem csak az aradi ath. klubot, Torna egytl., korcsolyázó egytl. és a Maros evezőst. Ellenzékbe kell hagyni az aradi Toldi atletikai klubot és a postásokat; az előbbit azért mert csak tisztán nehéz athletikával foglalkozik. A postásokat pedig azért mert fiatalok s a multban már szép eredményeket értek el s így igen fejlődő képesnek látszik; ne vegyük el nekik a sport terén való ambíciójukat hanem tegyük meg őket ellenzéknek.

Egy sportkedvelő.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

NEMZETI SZINHÁZ.

Szombat, 1909. évi március hó 13-án:

B) bérlet.

B) bérlet.

Itt először:

Tüzimádók.

Forradalmi kép 3 színtéren. Irta: Gallovich Károly.

S Z E M É L Y E K:

Dán Keresztély Hunyady J.	Stein, ügyész	Mártonfi R.
Domokos Keszler Ede.	Singer	Ladislav J.
Mártha, a huga H. Ha-math J.	Halina	Dely Lajos.
Rozmár Kulcsár L.	Ozv. Timáné	Novák Iren.
Malvin, neje Kőrössi Juci.	Chaim	Varnay Jenő.
Elnök Ditrői Mór.	Daru	Polgár S.
Báivágy Szendrey M.	Pacal	Leóvey Leó.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Uj műsor.

Uj műsor.

Műsor: 1909 március hó 13-án, szombat:

1. A részeg álma. Humoros. — 2. Az önfeláldozó csavargó. Dráma. — 3. Tündérvilág. Színes látványosság. — 4. A toladók. Bohózat.

Tíz perc szünet.

5. Utolsó csalódás. Dráma. — 6. Wilbur Wright összes felszállásai. Természet után. — 7. A doktor találománya. Humoros. — 8. Olasz lovaggyakorlatok. Katonai látványosság.

Előadások délután 5, este fél 7 és fél 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Hétfőn, kedden és szerdán:

A végzetes lövés.

Dráma 5 felvonásban. Irta: G. Sandeau.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 12

Sajnos — még mindig az időjárás rendellenes volta miatt kell irnunk. Így pl. ma is őszhöz hasonló idő volt, sőt a tél egyik jellegzetével is találkozunk, amennyiben hópelyhek is szállingóztak, a reggeli órákban.

Persze a mezőgazdasági állapotról panaszos hangú hírek hallhatók, mihelyt azonban kedvezőbbre fordul az időjárás, más vélemény lesz hallható.

A gabonaüzlet irányzata változatlan, illetve szilárdsága továbbra is fenn áll, de nem folytatódó emelkedéssel.

A mai piacon elkelt:

300 mm. buza	13.40—13.60
200 mm. tengeri	6.60—6.70
Rozs	9.50—9.60
Zab	7.70—7.80
Arpa	7.40—7.50

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 12.

Amerika ¼-el magasabb. Kínálat, vételkedv gyenge, 6 ezer métermázsa változatlan.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Buza áprilisra ...	13.76—13.77	13.77—13.78
Tengeri májusra	7.57—7.58	7.60—7.61
Rozs áprilisra ...	10.43—10.44	10.43—10.44
Buza májusra —	13.53—3.54	13.52—13.52
Zab áprilisra ...	8.80—8.81	8.79—8.80
Buza 1909 októberre	11.31—11.34	11.31—11.33
Rozs októberre ...	9.45—9.46	9.45—9.46

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 626.25

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Március 12. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 142—144 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű

páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 42—144 fillérig.

Szerítai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig.

Sertéslétszám: Március hó 8. napján volt készlet 21.271 darab, március 9. napján folhajtott 250 darab, március 10. napján elszállított 248 darab, március 11. napjára maradt készletben 21.279 darab.

A hizott sertés üzlet irányzata: változatlan.

NYILTTÉR.*

Alulírottak a maguk, valamint számos rokon, ismerős és barátaik nevében is mélyen megtört szívvel jelentik a felejthetetlen jó édes anya, anyós, nagyanya, rokon és barátinő

Ozv. Szmolenszky Józsefné szül. Süssel Erzsébetnek,

f. évi március hó 11-én éjjel 11 órakor, életének 72-ik évében, hosszas és kínos szenvedés és a halotti szentségek ajtatos felvétele után a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászos elhunytát.

Az Istenben boldogult földi maradványai f. hó 13-án délután fél 4 órakor fognak Kölcsey-utca 6—7. sz. házból a helybeli felső temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő gyászmise áldozat az elhunytak lelki üdvéért f. hó 16-án délután 8 órakor fog a helybeli főt. Minorita atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Aldás és béke poraira!

Arad, 1908. március 13.

1101

Szmolenszky József, Szmolenszky Ilona férjezett Solymos Józsefné, Szmolenszky Károly, Szmolenszky Vilmos, gyermekei. Solymos József, Szmolenszky Józsefné szül. Zach Hermína, Szmolenszky Károlyné szül. Léger Anna, Szmolenszky Vilmosné szül. Buzás Mariska, veje és menyéi. Szmolenszky Aranka és Józsika, Szmolenszky Bözsi és Ilonka, unokái.

Csaták Károly és fia első temetés-rendező intézete. Arad, Szabadságter 20.

Szőlősgazdákhhoz.

A szőlőpótlások rendkívüli nehézségei és sikertelensége abban leli magyarázatát, hogy ahhoz nem a megfelelő, teljesen megbízható

I. oszt. gyökérdus anyagok,

hanem mindenféle meg nem felelő ripária és oltvány lesz felhasználva.

Szőlőpótlás céljára gyoroki szőlőgazdaságomban igen bevált módon fajtiszta ripária-portális vesszőket gyökeretettek és szőlőoltványokat készítek, melyek a sikeres és eredményes szőlőpótlást mindenkinek biztosítják.

Jessék a hirdetést megfigyelve!

Vojtek Alajos

szőlőbirtokos.

Hatóságilag engedélyezett

kiárusítás

könyvek, papíráruk és írószerekben

üzletáthelyezés miatt

Ingusz I. és Fia

könyv-, papír- és írószerkereskedésében 661

Weitzer János-utca

Antiquar-könyvek,

irodai papírok, levél-

papírok, borítékok,

csomagoló papírok

beszerzési árban

lesznek kiárusítva.

Ingusz I. és Fia

Weitzer János-utca.

Stock-Cognac

Medicinal

szavatolt valódi bor-
párlat 250

Camis és Stock

gőzpároló telepéből

BARCOLA

Egyedüli Cog-
nac-gőzfőzde,
állandó hivatalos
vegyi ellenőrzés
alatt. :- Kapható
minden jobb üz-
letben.

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendezés
Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohus-nóvár.)
Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák,
csillárok, legjobb minőségű
gáz, villany, benoid
izzóttestek, ilylámpaszemek,
rechaud-k acetylen égők, üveg-
felszerelések: hengerek, ernyők,
tulipán és gyöngyök, szerelési
anyagok legolcsóbb árakban és
kivitelben. 227

Eladó telkek.

A Radnai-uton és Szől-utcában
nagyon szép

sarok telkek

(szőlőskertek) egészben vagy par-
cellákban

eladók.

Bővebbet Varga Lajosnál
Rákóczy-utca 23. 1076

Mérlegképes

könyvelő,

több évi pénzügyi gyakor-
lattal, megfelelő 1087

állást keres

egy aradi, esetleg egy
Aradhoz közeli taka-
rékpénztárnál.

Megkereséseket „Könyvelő” jel-
igével e lap kiadóhivatala továbbítja.

Aki

önmagát és gyermekeit a

köhögés

rekedtség, katarus, elnyálkásodás erős dohányzás folytán beállott hurut és görcsös köhögéstől megszabadítani óhajtja, annak igen ajánlatos a

Kaiser-féle Mell karamella
(a három leányóval.)

5500 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány van erről.

Csomagja: 20 és 40 fillér, doboza 80 fillér.

Kapható: Gutori Pál, Kelen. Hajós Arpad, és Rozsnyay Mátyas gyógyszeráránban Arad. Zombory János gyógyszeráránban Arad. Zombory János. Szentháromszóhoz Új-Szt. Anné. Székely Sándor Irtó gyógyszerárán Lipca. Taffort Károly gyógyszerárán Elek. Krassa László gyógyszerárán Hódmezővásárhely. Vajtek és Weisz drogeriája Arad, Adler gyógyszerárán, Z. Pécskán. 257

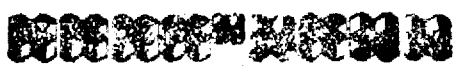
3746—1909. kh.

Hirdetmény.

A magyar királyi földmivé-
ügyi miniszter 24323—1909. sz. a.
kelt rendelete alapján közhírré te-
szem, hogy minden pékmester és
sütőiparos üzletében felíratilag je-
lezni tartozik, áru-e üzletében te-
jet és tejterméket, vagy nem. —
Arusításra nem szánt, feldolgo-
zásra használandó tej vagy tej-
termék az árusító üzletben egy-
általában nem tartható. Ez ellen
vétők kihágást követnek el és az
1895. évi XLVI. t.-c. alapján bü-
ntetési jognak.

Arad, 1909. évi március hó 9.

Sariot,
főkapitány.

7564—1909.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a m.
kir. földmivélsügyi ministerium
gyümölcsfaterenyésztés iránt ér-
deklődő lelkészek és gazdák ré-
szére Budapesten és Kolozsvárott
6—6 napos, tanítók részére pedig
Keszthelyen, Tordán és Kiszzeben-
ben 10—10 napos gyümölcsészeti
tanfolyam tartását rendelte el.

A pályázati feltételek a városi
levéltárban a hivatalos órák alatt
bármikor betekintheők.

Arad, 1909. évi március hó 5.

A városi tanács.

Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,
vas- és rézbutorokban,
a legjobb kivitelben. 301

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor festéseket.
Raktár- és gyárhelyiség: Aulich Lajos-utca 14. sz.

Telefon 428. szám

Arjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk.

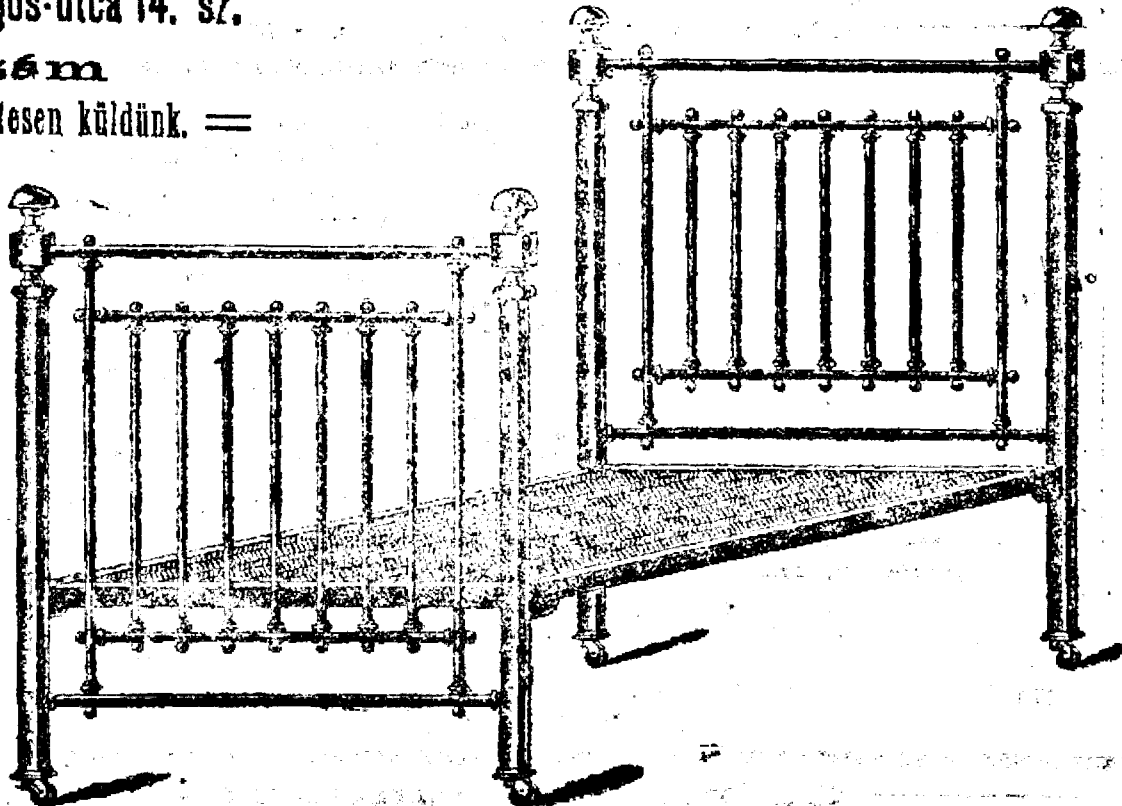
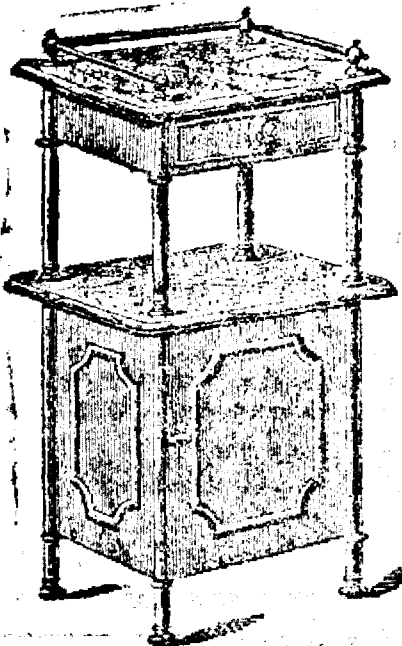
sodronyágybetétek

vas- és fakerettel, minden méretben, a legerősebb kivitel-
ben kaphatók.

Szíves megrendeléseket kér

tisztelettel

FLEISCHER TESTVEREK.

APRO HIRDETÉSEK.

Mikalakán

legforgalmasabb helyen két üzlet-helyiség raktárral, 2 esetleg 3 szoba lakással azonnal kiadó. Trafik és italmérést feltétlenül megkaphatja. Bővebbet ugyanott a község-házával szemben. 1102

Mérlegképes könyvező

jó írással, délutáni foglalkozásra mielőbbi belépésre kerestetik, ajánlatok „Nagy kereskedő” jelige alatt e lap kiadóhivatalába intézendők. 1108

Hatóságilag engedélyezett

kiadású könyvek, papíráruk és írószerekben üzletáthelyezés miatt Ingusz I. és Fia könyv-, papír- és írószer kereskedésében, Weitzer János-utca. 173

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökély Imre-utca (Hálász-utca) 45. sz. 1085

Remington gépirót

keres azonnali belépésre Hátszegi kir. közjegyző. 1098

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron ugy helyben, mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Bonyilvántartási ívek. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izsó könyv-, papírkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Májustól kiadó

4 szobás lakás Láhner György-utca 7a. sz. a.

Julzsufolt raktáram

következtében antiquar könyveket és különféle papírárukat beszerzési áron alól kiárusítok. Tolnai Világipajt összes kedvezményekkel eredeti árban házhoz szállítom. Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. 291

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

9104—1909. kh. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 85076—VII. A. 2—1908 szám alapján meghagyom a gyümölcsstermelőknek és kerttulajdonosoknak, hogy a mező és kert gazdaságban nagyobb károkat okozó rovarok ellen való védekezés céljaiból a téli hernyó fészkeket és lepke tojásokat, valamint a vértetű és darázs-fészkeket alaposan irtásuk ki. Ezen rovarok irtása már most megkezdendő és addig folytatandó, míg teljesen ki nem pusztulnak. Legnagyobb gond fordítandó a hernyó és vértetű irtására. A cserebogarak irtására külön utmutatást bocsájtottam ki. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy az, aki a fentebb elősorolt irtásokat f. évi március hó végéig elmulasztja, úgy az irtás költségére hatóságilag lesz fogadtatva, és ezen kívül az 1894. évi XII. t. c. 95. §. k. pontja alapján 5 napi elzárásra átváltoztatható 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel lesz büntetve. Arad, 1909. évi február hó 4.

Sariot,
főkapitány.

SZŐLŐPÓTLÁSHOZ

rendkívül gyökérdus, fajtisza

hárszal kötve készült

szőlőoltványok

továbbá 1 és 2 éves rendkívül gyökérdus, fajtisza

Riparia Portalis

alany bármily mennyiségben kapható.

Kéretik a szükségletet előjegyeztetni.

Vojtek Alajos

szőlőgazdasága GYOROKON.

Telefon Arad 147.

Telefon Gyorok 14.

Telefon 410.

Telefon 410.

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő

Arad, Bathyány-utca 13. szám.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szíves tudomására hozni, hogy ez évi termésomból szőlőpótláshoz is alkalmas nagymennyiségű

— 1 és 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző —
ugyszintén több 100.000 darab kiváló szép

dusgyökéretű szőlőoltvány

kerül mérsékelt áron eladásra.

Az oltványok és gyökeres vesszők aradi lakásomnál vannak raktározva s így minden megrendelőnek módjában van az anyag kiváló, jó minőségéről meggyőződést szerezni. 835

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Winkler József,

Arad, Bathyány-utca 13.

Czérna- és pamut-vászon maradékok.

Nagy szőnyeg Occassió!

Egy előnyös parthé vétel folytán, több 100 szőnyeg maradékot rendkívüli olcsó áron árusítunk. Többek között:

I ^{ma} Kidderminster 90 cm. széles métere	1 frt. 60,	forgalmi ára	2 frt. 25
I ^{ma} Hollandi	90 " " "	1 frt. 50,	" " 2 frt.
Tapestri I ^{ma}	70 " " "	1 frt. 60,	" " "
Tapestri II.	70 " " "	1 frt. 40.	" " "

Azonkívül

ujra érkeztek I^{ma} Axmingszter azaz nyirott Plüsch-szőnyegek

oszekély szövésűkkel:

12¹/₄-es 2 m. széles, 8 m. hosszú 27 frt., rendes forgalmi ára 38 frt.

16¹/₄-es 2¹/₄ m. széles, 8¹/₄ m. hosszú 40 frt., rendes forgalmi ára 55 frt.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet.

271

Czérna- és pamut-vászon maradékok.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatos Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékével.